

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

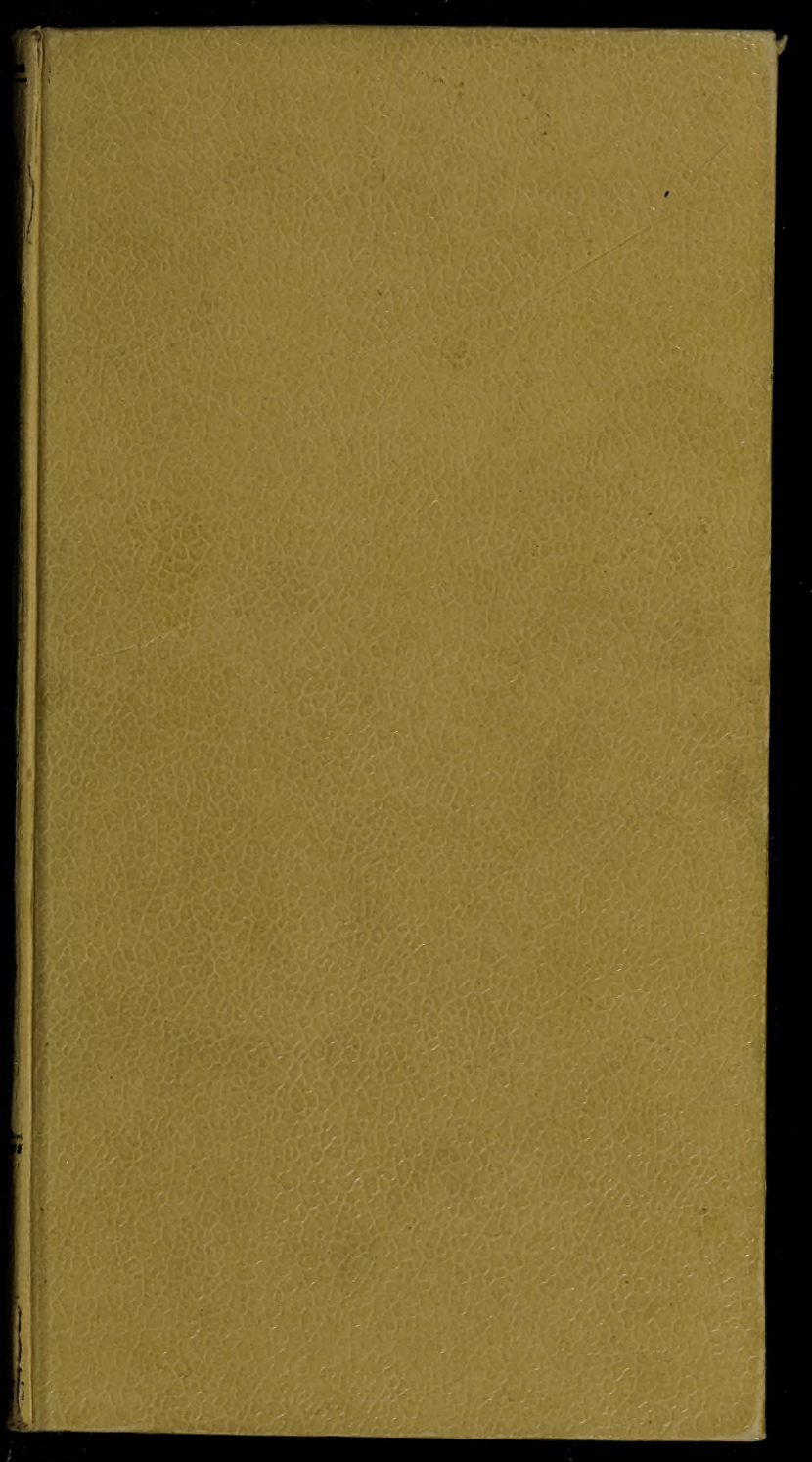
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

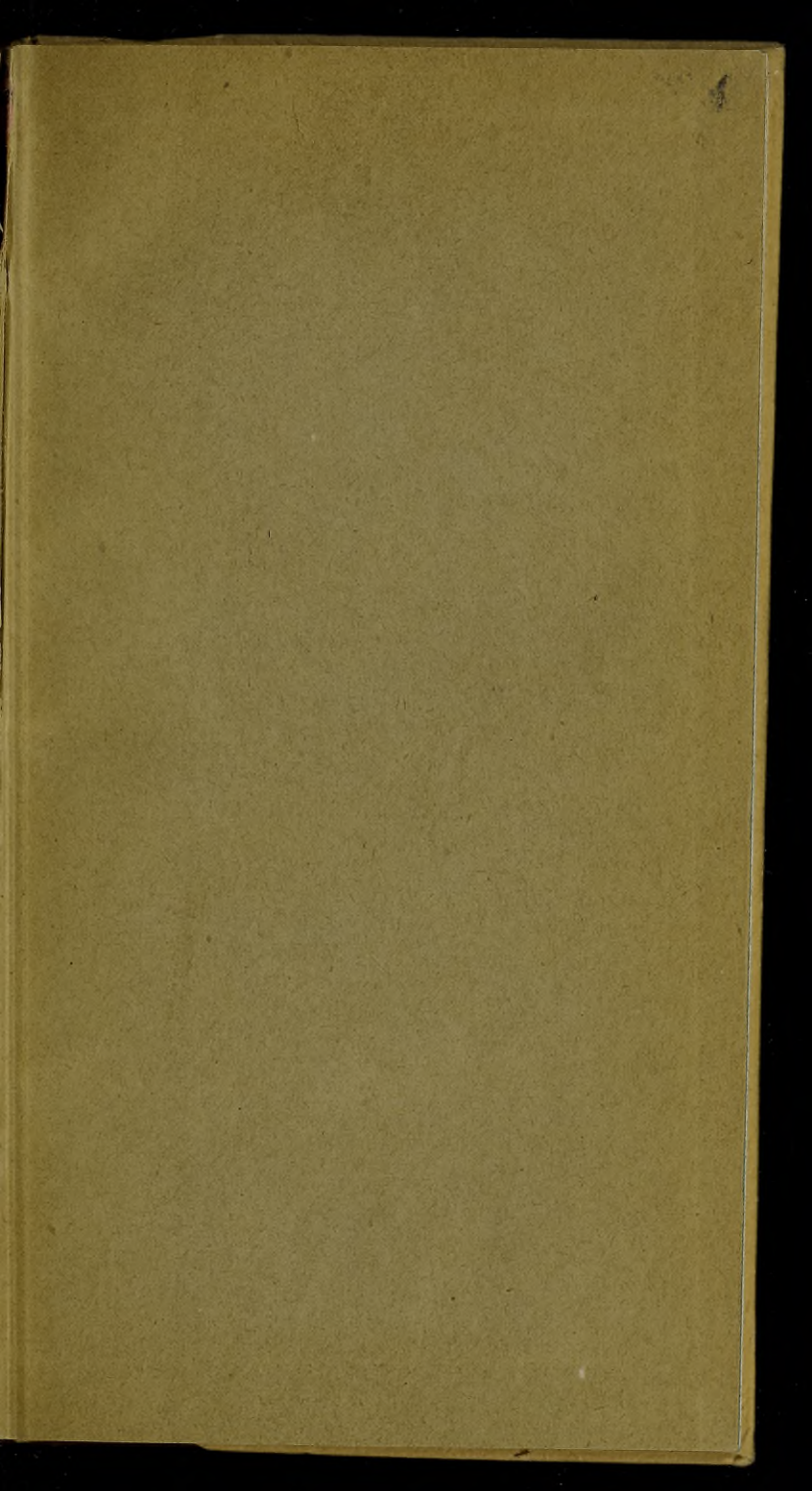
LUNDS
UNIVERSITET

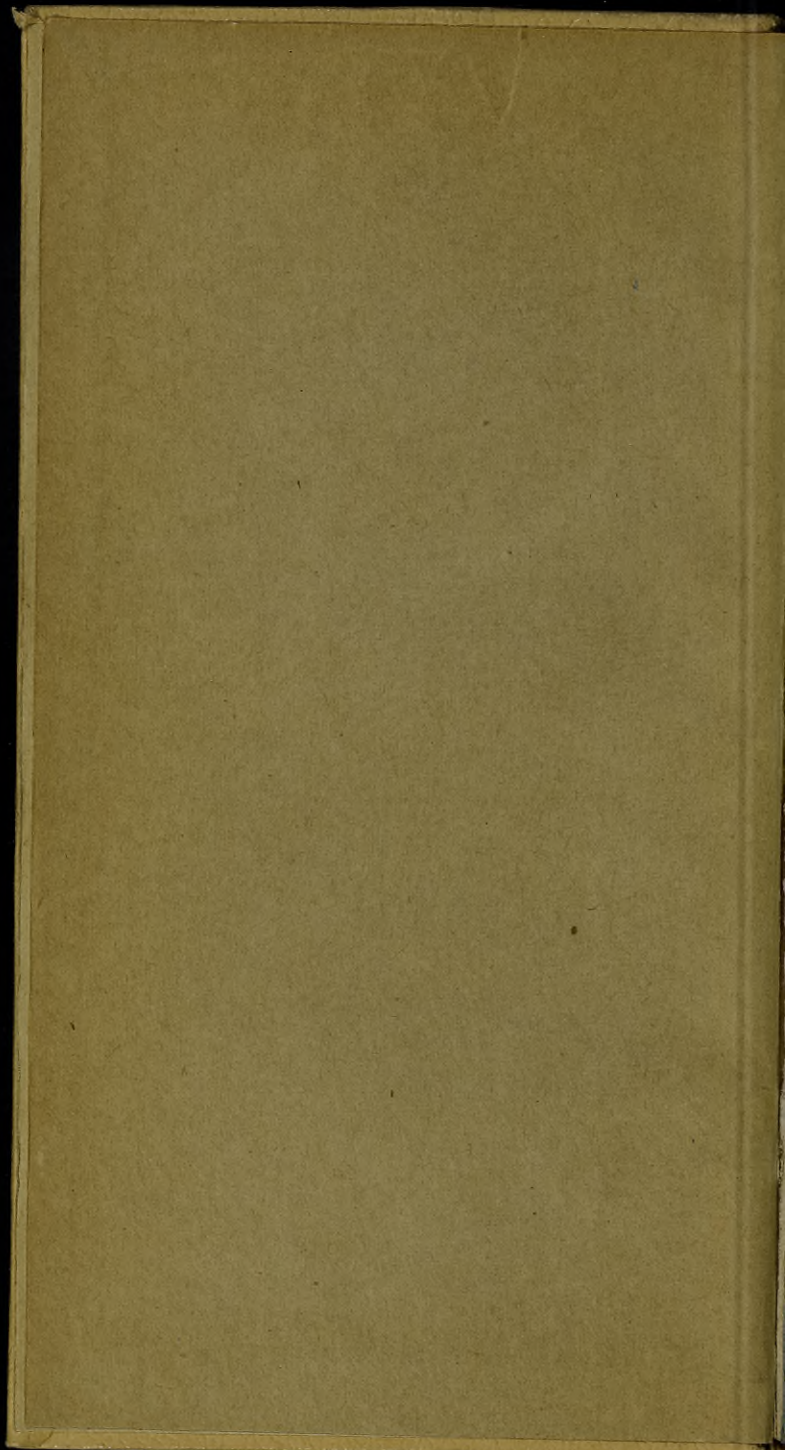

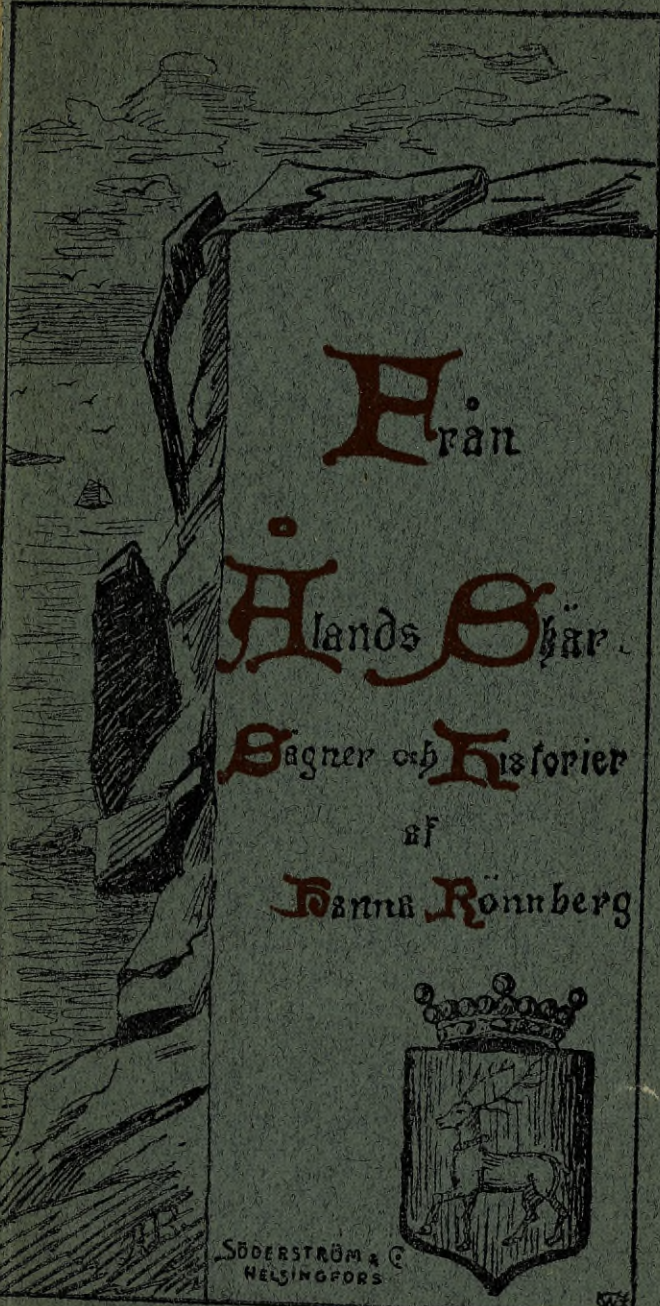
UPPSALA
UNIVERSITET

Vitt-
Su.

F^oran

Ålands S^öndra

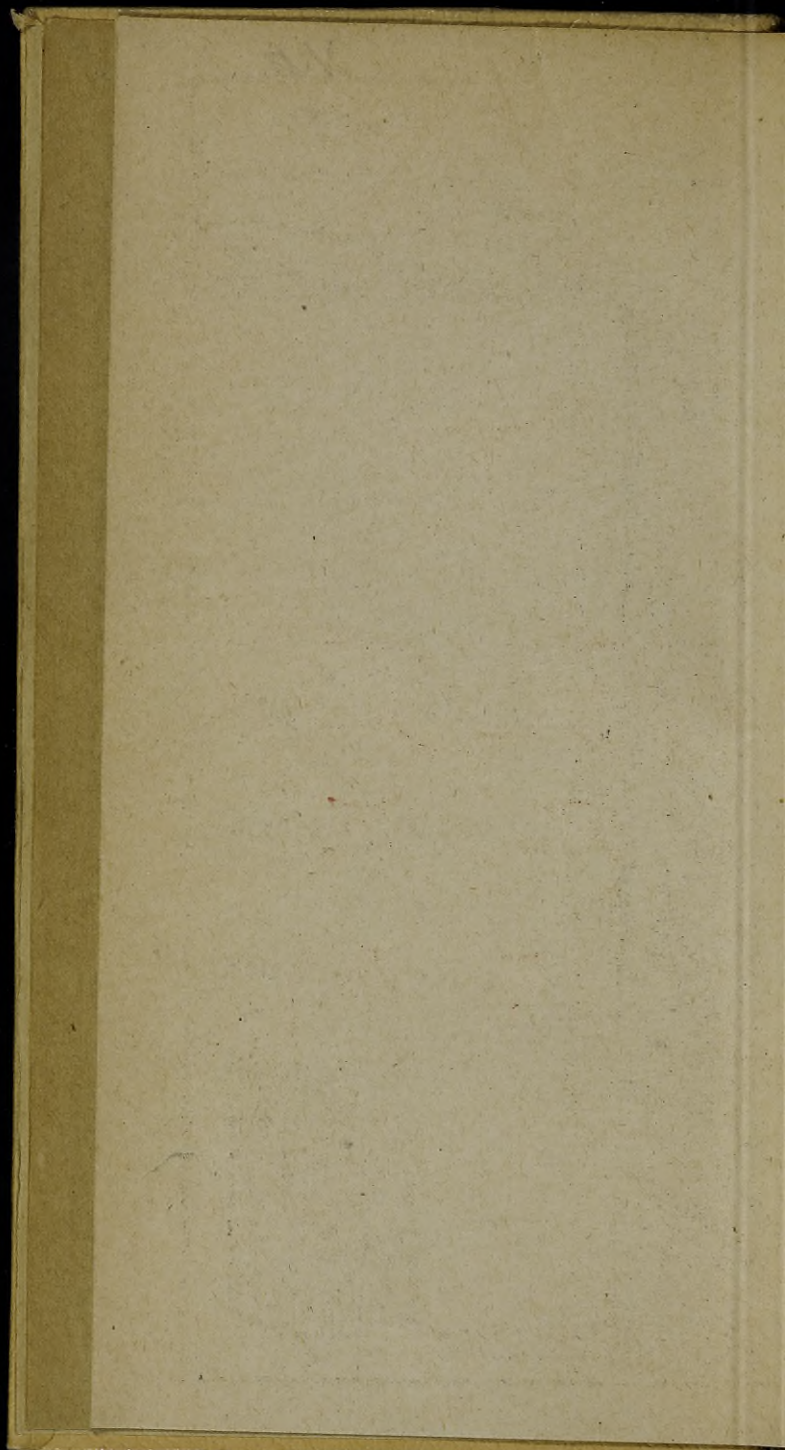
Sagner och Historier

af

Hanna Rönneberg

SÖDERSTRÖM & Co
HELSINGFORS

FRÅN ÅLANDS SKÄR

SÄGNER OCH HISTORIER AF

HANNA RÖNNBERG

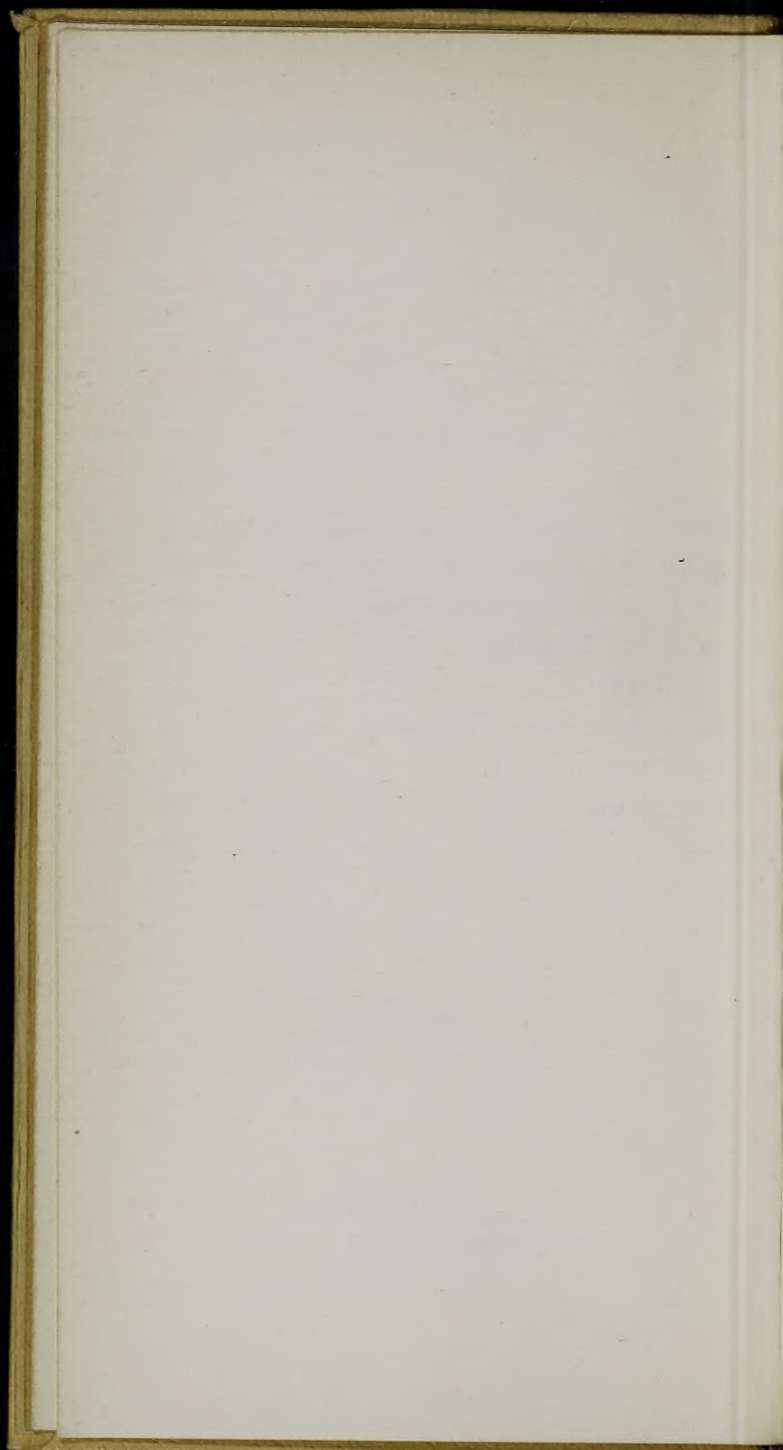
HELSINGFORS
SÖDERSTRÖM & Co.

HELSINGFORS,
J. SIMELI ARFV. BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
1899.

INNEHÅLL:

	Pag.
Kamp. En gammal historia från Kökar skärgård	I
Onda tider. En historia från Signilskär	23
Den gamle fyrvaktarens berättelse	39
När stormen bryter lös	51
En kyrkofärd	65
När Mattos Kalle bröt blockaden	73
Görans torp	85
Skattgräfvaren	97
Anna	109

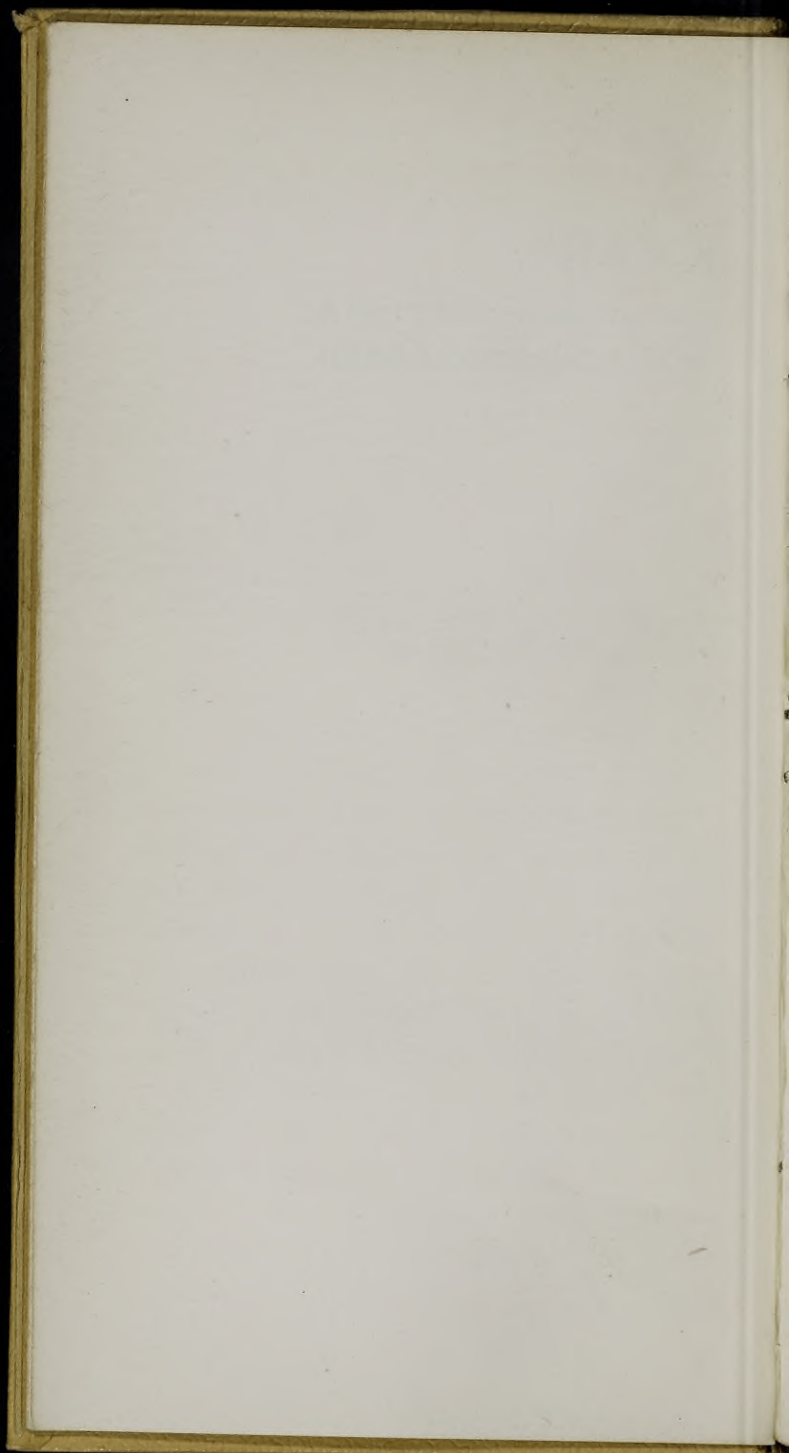

KAMP

EN GAMMAL HISTORIA
FRÅN KÖKAR SKÄRGÅRD

Stora, svarta moln jagade hvarandra som väldiga ovädersfåglar, och rundt omkring sjöng hafvet sin afgrundssång om död och förgängelse. Med rasande dån kastade bränningarna sig mot granithälarna, men tillintetgjorda, krossade i skum, drogo de tillbaka med ett doft rytande. De fasta klipporna hade trotsat dem sedan den grå forntiden, och ännu i årtusenden framåt skulle de stå där orubbliga och kalla midt i detta skummande raseri.

I en klyfta hade en hop män lägrat sig, deras spända, lyssnande uttryck tydde på, att alla deras sinnen voro riktade utåt hafvet. Med ens blef det lif ibland dem, då de fingo syn på en kort, undersätsig man, som hade sig ned för klippbranten.

— Ett sådant hundväder! Ännu syns intet till, kanske svensken osar brändt och inte vill ta emot lots; de ha börjat dra öronen åt sig på handelsskutorna, allt sen den där satans tysken räddade sig i klostret och fader Patrik sände varningar öfver till svenska sidan.

— Var du lugn, Måns, när Britt-mor är med, släpper hon inte taget så lätt, och en kvinna kunna de väl ej misstänka.

— Ja, hon är en djäfvul, den Britt-mor, det är som skulle hon växa och förnygras, när hon ser blod flyta; nog får satan en godbit, när han får henne.

— Gud vare hennes själ nådig, när hennes stund kommer, men det är då visst, att ingen karl i hela skärgården går upp mot henne, när det gäller mod och beslut-samhet, och hvar gång hon varit med, ha vi klarat oss, hur svårt det än sett ut.

— Tyst! Hörde ni klockan från klostret — — — nu hålla de midnattsmässa där borta.

Halft motvilligt, som tvungna af en osynlig hand, blottade de vilda sällarna sina hufvuden och gjorde korstecknet; där-efter blef det tyst i kretsen, en lång, tryckande tystnad — — — alla voro som för-

lamade under intrycket af något starkt, mäktigt, något de ej råde på med sina spjut och yxor.

Då bröts förtrollningen, en ny utkik kom utför branten, han viftade ifrigt med armarna och skrek i stormen ord, som brusto och drunknade i det rytande dånet; men blixtsnabbt fattade männen sina vapen och uppför klipporna bar det af till nya illdåd, med ny frisk blod på de kalla granithällarna. — — — — —
Där ute låg skutan i bränningarna och suckade i hvar fog, masterna hade redan gått öfver bord, och i förstäfven klängde ångestfulla människogestalter, som bedjande sträckte armarna mot männen bland klipporna. Månen gömde sin matta skära bakom ett tungt moln, den ville ej vara vittne till all denna jämmer och allt detta blod. Där nere rasade de vilda djuren i människohamn, främst gick en kvinna, de grå hårtestarna fladdrade för vinden, hvar hon sänkte sin yxa, sprutade en ström af blod öfver hennes armar och kläder, och den vilda blicken flammade som eld. — — — — —
Ångestrop på ångestrop dog bort i stormen, snart hade alla de lif slocknat, som nyss varma

och hoppfulla hade lockats hit till jämmer och död.

De hade fullgjort sitt värf de vilda männen från Kökar skärgård, de hade dödat folket, bergat och gömt godset från skutan, nu voro de på väg hemåt. I fören af båten satt Britt-mor med slappt nedhängande armar, det tofviga grå håret klibbade vid panna och kinder, hennes ögon stirrade på det lilla lefvande byltet i hennes knä. Nyss hade hon med egen hand dödat modern, men då hon höjde sin yxa mot det hjälplösa barnet vid moderns bröst, svek hennes kraft; för länge sedan domnade känslor vaknade på nytt inom henne; inför den lilla skälvande varelsen kände hon, att hon ännu var kvinna.

Männen läto henne hållas, först hade de försökt afråda henne att släpa med sig det lefvande beviset på deras blodsdåd, men då visade Britt-mor klorna, och det var inte värdt att sätta sig emot, hvad den gamla ville.

Kunde de nu bara lägga i land och komma förbi klostret, utan att den vaksamme fader Patrik fick syn på dem, ty då skulle det igen vankas en ljungande straffpredikan. De hade för länge sedan haft lust att täppa

till munnen på honom, han var den besvärligaste af hela munkföljet och alltid i hälarne på dem, då de minst önskade, men det var inte så godt att röra vid det där prästfolket, de hade makter i sin tjänst, som ingen rådde på, och slogo med spetälska och lamhet dem, som tog deras blod.

Männen hade just lagt till och dragit upp båten, då en hög gestalt dök upp och en stämma, mäktig som stormen, dånade emot dem:

— I huggormars afföda, hafven I igen varit ute i djäfvulens värf; sannerligen säger jag Eder, allt det blod I spillt, skall förvandlas till flamma och i evighet kvälja Edra själar i helvetet; på knä och bekännena Edra synder!

Där stodo de kraftiga gestalterna med sina rofdjursblickar, som nu försagda sökte marken, ingen vågade yttra ett ord. Då trängde Britt-mor sig genom hopen, med det bleka ansiktet och de brinnande blickarna tätt invid munkens hufvud tjöt hon snarare än talade:

— Så, fader Patrik, tror du, att du är den enda, som kan förbanna? — — — —
Se på mig, se på gamla Britt-mor, här står hon som en lefvande förbannelse! En gång hade jag en man och fyra raske söner,

de duktigaste jägare i hela skärgården; när stormen hven och bränningarna fräste, när ingen annan vågade sätta köl i vatten, då styrde mina stolta stormfåglar där ute i yrande skum. — — — Aldrig var det brist på fisk och kött i vår stuga, det räckte till åt grannarna också. — — — — Säg, fader Patrik, hvar äro de nu? — — — Gif mig dem åter, du som har makt öfver själar. — — — Nej, du kan inte, du kan bara tala stora ord, som skrämma svaga stackare. — — — — Du kunde inte hindra att svenskarna dräpte dem som bundna hundar på sitt skepp, sen de lockat oss dit. — — — Jag bad och jag gret — — — det var sista gången Britt-mor gret. — — — De kastade mig bunden i båten, de ville inte bära hand på en kvinna — kantänka — den död de ämnade åt mig var hundra gånger värre — — — du fann mig, du vet, att jag talar sanning. — — Nu sitter jag ensam i min stuga och har intet annat än hat och förbannelser till morgonvard och kvällsward. — — — — — Med ett vildt hånskratt störtade hon bort åtföljd af männen.

Då munken blef allena, kastade han sig på knä och bad en brinnande bön till

Herren om kraft att böja dessa hårda sinnen i synnerhet Britt-mors, det var som om hela den gamla hedna vildheten bodde i henne, hon hånade och eggade männen till ständigt nya blodsdåd och de lydde henne blindt. — Stärkt af sin bön vandrade Patrik i den frambrytande grå höstdagern öfver klipporna bort till klostret, hvars klocka just började ringa till morgonmässan.

Åren gingo. I stugan hos Britt-mor hade Lars, Britt-mors fosterson, vuxit upp till en stor, stark pojke, han skötte redan sin båt som en hel karl, fastän han ännu ej sett femton somrar. Då Lars med säker hand styrde båten därute bland de fräsande bränningarna, stod Britt-mor på utkiksberget; hennes ögon glimmade och gnistrade som eldkol, den gamla ryggen rätade på sig och näsvingarna skälfdde; det var som i forna dagar, då hennes man och söner styrde därute. — Ja, Lars skulle bli en riktig karl och taga upp arvet efter dem, som lågo svekfullt dödade där ute på hafsbotten. Männen på Kökar skulle få en höfding igen, en som förde dem till kamp och dåd, såsom i gamla dagar. Först må-

ste fader Patrik och hans munkar fördrivas, ty med dem följde endast olycka och nöd. Jakt och fiske hade tagit af; byte från sjön, taget i öppen strid, hade man ej sett på länge; munkarne höllo ju på att förvandla männen till skuggrädda käringar, som knappt vågade se blodet från en säl. — Vänta fader Patrik — Britt-mor knöt sin seniga hand med en hotfull åtbörd åt klostret till, — vänta ännu några år, då är Lars vuxen, och då skola vi se, om du ännu styr Kökar med dina mässor och skrämmer vett och mod ur folk med dina historier.

Så vandrade hon ned för berget, ut åt udden, där hennes koja stod mellan klinarna. På vägen mötte hon några barn, de rusade skyggt undan, då de sågo hennes höga, mörka skepnad. Öfver Britt-mors drag for ett bittert leende, ja, ja hon kände det nog, man skrämde barnen med henne, det var munkarne också skuld till; de berättade de grymmaste historier om henne, och Britt-mors namn var nog för att få de vildaste ungar spaka som lam.

Britt-mor gick och tänkte sina gamla tankar, i sitt hjärta hade hon gömt sin hämd och sitt hopp; där växte det, och

däriifrån tog hon sin styrka; det hjälpte henne öfver de onda tiderna och manade fram bilden af kommande dagar, då Kökar igen blef fritt och folket kände sin egen kraft, då landet var rensadt från munkföljet, då skulle ej sten ligga på sten af klostret. Ja, hon skulle ej hvila, förrän de sista spåren voro utplånade af detta olyckans näste. Sedan kunde hon lugnt lägga sitt gamla hufvud till ro, hennes värf var slut, hon hade räddat fädernebygd och fädernesed. — Då skulle hon taga en båt och fara dit ut, där böljorna gingo med skummande toppar, dit ned i djupet skulle hon sjunka, där hennes man och söner hvilade, och hafvet skulle sjunga sitt stora mäktiga kväde öfver deras hvitnade ben. —

— — —

När Britt-mor nådde sin stuga, reste sig en hög skepnad från trappstenen, på hvilken han suttit, det var fader Patrik. En lång stund stodo de orörliga och fixerade hvarandra; det var två krafter, som möttes, två viljor, som inte så lätt skulle släppa sitt tag. Till slut bröt Britt-mor tystnaden:

— Hvad styr hit din väg, fader Patrik? Du vet, jag kommer aldrig till din kyrka; i den tro jag lefvat, i den vill jag dö

— det är nog bäst om vi två ej mötas så tida.

— Jag vet det Britt-mor och det var ej för din skull jag kom, det var för Lars' han blir snart vuxen och du har hållit honom från dopet, från kunskapen om Kristus; förhärda ej ditt hjärta Britt-mor, låt honom komma till klostret och lära känna den enda sanna Guden, den enda Herren och hjälparen nu och i all evighet. — För resten har du ingen rätt öfver Lars, han är ej din son, han är barn till kristna föräldrar, och han skall bli kristen, så sant mig Gud hjälpe.

En skälfning gick genom Britt-mors gestalt, men så rätade hon på sig, hon tycktes växa, hennes årslånga, brinnande hat lågade i de blickar hon riktade på munken.

— Jag säger dig fader Patrik, Lars blir aldrig kristen, så länge mina ögon skåda dagens ljus, och så länge min arm ännu förmår lyfta en yxa: jag skänkte honom lifvet för fjorton år sen, hans lif tillhör mig. Han är mig kär som min egen son, men förrän jag låter honom komma i edra händer, förr vill jag se hans hjärteblod rinna, hör du det munk.

Britt-mor gick in i stugan, men i fader Patriks ansikte kom något järnhårdt, oböjligt, något som sade, att han ej skulle gifva efter i denna kamp om en själ.

Sommaren och hösten gingo, förhållandet mellan Lars och Britt-mor blef innerligare och starkare. Med kvinnans instinkt förstod hon, att det var genom hjärtat hon skulle vinna och binda honom vid sig, det var, som om hennes kärlek tagit djupare rot nu, när den kände faran af att mista honom. Han var ju det enda hon egde kvar i lifvet; hennes hopp, hennes hämnd, hennes lifs mål, allt var bundet vid honom. Med sin jättevilja samlade Britt-mor alla sina krafter, hon stred mot åldern och den tilltagande kraftnedsättningen, och ännu en gång vann hon segern: hon blef yngre och spänstigare för hvar dag som gick. Ständigt följde hon Lars, hon vågade ej släppa honom ur sin närhet; hon var för honom far, mor och bror på samma gång, hon följde honom på de vildaste färder och eggade honom till mod och rådighet, när stormen röt och kastade

deras lilla båt som en spån bland bränningarna. Ingen visste som Britt-mor, hvar ejdern häckade och sälen solade sig på klipphällarna. Lars och hon vände alltid hem med båten full af fångst, och Lars femtonde sommar förflöt som en lång lyckodag där ute på hafvet.

Britt-mor eldade hans håg med gamla historier om mannamod och mannakraft, och Lars brann af begär att få visa, hvad han dugde till; visst hade han haft mången hård dust, när sälhonan kämpade för sin unge, men det var ej nog för Lars, hans sjudande blod längtade efter större, farligare äfventyr; han drömde om den dag, då han i spetsen för tappre män skulle fara ut på hafvet och vinna gods och ära.

Lars hade på en fiskarfärd sett, att hafsörnen häckat där ute på Högklint och att ungarna ännu ej lämnat boet; det lekte honom i hågen, att få dem i sitt våld, men det var ett halsbrytande företag.

Högklint sköt nästan lodrät upp ur hafvet; vid foten funnos några nedrasade klippblock och klyftor, där man kunde få fotfäste, men högre upp var endast glatta klippväggen och där uppe i en skrefva låg örnnästet.

Dagligen for Lars dit ut och tittade och undrade, hur han skulle komma åt det. Till slut upptäckte han i berget en remna, som han kunde betjäna sig af; med tillhjälp af några järnkrampor och ett tåg skulle han kanske kunna bemäktiga sig boet.

Han sade intet åt Britt-mor, men en dag for han dit ut, försedd med det han trodde vara nödigt för att lyckas. Allt gick efter önskan; med tillhjälp af kramporna hade han kommit upp och fått tåget säkert fastgjordt vid en klippa, nu gällde det endast att hålla i tåget, få det i svängning och på så sätt nå örnnästet. Lars tog ett säkert tag och sparkade till klippväggen, tåget svängde framåt, men ej tillräckligt, det fattades ännu en half armlängd till boet, där ungarna förskräckta flaxade med vingarna och utstötte ängsliga pip. Lars var just i färd med att börja sin manöver på nytt, då ett genomträngande skri skar genom luften; det var örnhonan, som sköt ned öfver hans hufvud, i en blink fick han sin knif ur slidan och afvaktade andlöst örrens anfall. Den hvilade en sekund på vingarna, stilla och orörlig, så slog den ned som en ljungeld, Lars kände en stic-kande smärta i sin axel, men hans knif

hade borrat sig in under örnens vinge, krampaktigt höll han i skaftet och allt djupare trängde örnens klor i hans hals och skuldra. Då kände Lars att tåget började ge efter där uppe, instinktivt fattade han om örnens hals och klämde åt så mycket han förmådde; den flaxade med vingarna, och så störtade de båda som en hopgytt-rad massa ned i djupet.

Lars mindes ingenting, då han åter kom till medvetande. Hans första känsla var att han frös, han ville röra på sig, men han kunde inte, den ena sidan var som förlamad. — — — — — Plötsligt mindes han allt, — striden med örnen — ja, där låg den ju under honom, den hade tagit emot första stöten af klippan, på hvilken de fallit, och sålunda räddat Lars lif; den ena klon satt ännu i hans skuldra, när han ville befria sig från den, kände han en så ohygglig smärta, att han på nytt förlorade medvetandet.

Då han vaknade, började det redan skymma, han erfor en isande känsla af öfvergifvenhet, skulle han nu dö här alldeles ensam på skäret? Stackars Brittmor — skulle hon bli ensam igen! Nej, han måste hem, om han också skulle dö under vägen — där låg ju båten. —

— — Med uppjudandet af alla sina krafter kröp han öfver klippan och bort i båten; vinden var god, låg rakt på hemlandet, han fick roder och skot till rätta och så visste han ingenting mer — —

— — — — —
Hemma i stugan började Britt-mor undra, hvar Lars höll till, hon hade länge sen aftonvarden färdig, men ingen hördes af. Då gick hon upp på utkiksberget, — ja, där låg ju båten vid norrgrynnan med seglet uppe — — det var för besynnerligt — hvad tänkte Lars på, han rörde sig ej ur fläcken utan lät båten stå där och slå mot klippan. — — Nej, det var visst något på tok. Britt-mor fick fart i sig, tog en båt och rodde dit ut. Hennes hjärta höll på att stanna, då hon såg Lars blodig och liflös i båten. —

Här var ingen tid att förlora; Britt-mor fick honom hem och godt nedbadad i stugan; hon tvättade blodet af honom och försökte med alla upptänkliga medel, att få honom till lifs igen, men förgäfves. —

Lars hade legat utan medvetande i tvenne dygn, Britt-mor satt vid bädden, ett rof för förtviflan; hon, den rådiga, den vilje-

starka, kunde intet göra. — — Hon tänkte på klostret — — munkarne voro ju förfarne i läkekonst — — — — — om hon skulle — — nej, och tusen gånger nej — förr finge Lars dö, hon själf dö — hela Kökar dö ut, än hon trampade stigen till klostret för att be om hjälp — — — hon, Britt-mor, den sista, som hållit stånd mot munkarne och deras lära — — nej, nej det var omöjligt — — — Britt-mor störtade ut.

Då hon kom in i stugan igen, och såg Lars ligga där blek och orörlig, krympte hennes hjärta; han var ju det enda hon egde — — Britt-mor stred sitt lifs största strid — och kärleken vann segern.

Hon drog doket öfver sitt hufvud och vandrade bort till klostret; då hon kom fram till klosterporten, mötte hon fader Patrik, han sträckte handen välsignande mot henne.

— Jag visste, att du skulle komma. — Herren har uppenbarat det för mig. Herren Gud i himmelen, all världens skapare, han råder öfver lif och död, och är det hans vilja, skall din Lars lefva. — — — Broder Andreas kommer efter med medi-

kamentslådan, vi skola gå och se hvad vi kunna göra för din fosterson.

De båda munkarne hade en lång stund arbetat med Lars, då till slut deras bemödanden kröntes med framgång. En djup suck häfde hans bröst, han öppnade ögonen, men i dem lyste intet igenkännande, han slöt dem åter. Fader Patrik sade, att skulle Lars räddas, måste han föras till klostret för att få den vård han kräfde.

Britt-mor hade ingen vilja mer, hon lät fader Patrik styra som han behagade, hennes enda önskan var, att Lars måtte lefva. — — —

Nu hade Lars varit i klostret i tre veckor; för hvarje dag gick Britt-mor till klosterporten och frågade, hur det stod till med honom, men hon kunde ej förmå sig att stiga öfver tröskeln och gå in, fastän hennes hjärta törstade efter gossen. För hvarje dag blef hennes gestalt mera böjd och gången långsammare.

Så kom den dagen, då Lars var frisk och gick ut emot henne; då förmådde Britt-mors ben ej bära henne längre, hon satte sig på en klippa; det var en grå, dyster dag på senhösten och nordan kom isande

öfver stenslätten, Britt-mor ryste och drog doket tätare om sig.

Där borta låg klostret; som ett mörkt vidunder tecknade det sig mot den gula strimman vid himlaranden, en förpost för den nya tiden; mot det hade hon kämpat och förlorat. Det hade röfvat Lars ifrån henne, Lars, som hon älskade som sin egen son, han hade ju lärt henne känna kärleken i hennes lifs höst, då hon redan trodde, att allt var vissnadt inom henne.

Allt närmare kom han, hon såg, att han vuxit under sin sjukdom, men blek och svag såg han ännu ut. — — —

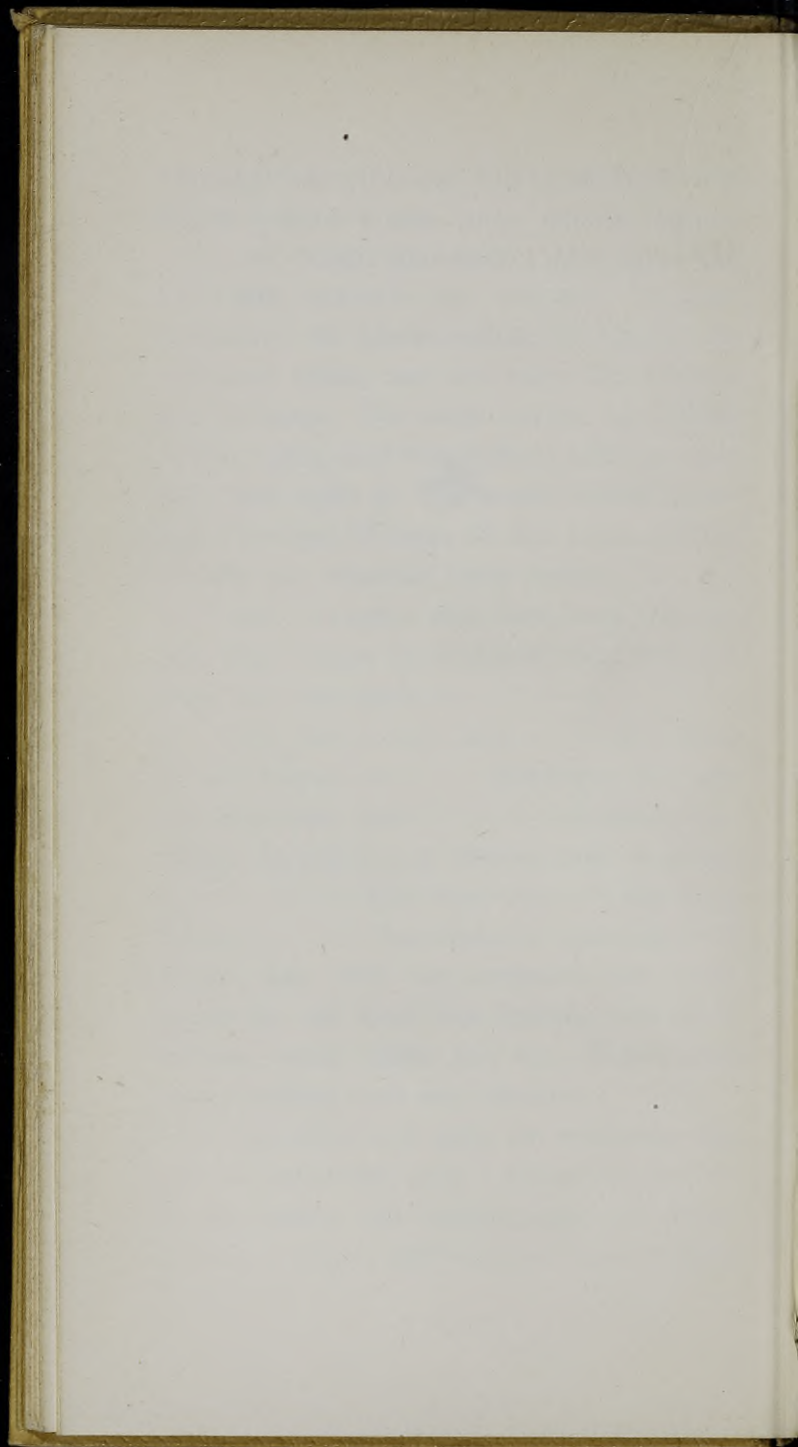
Nej, hon kunde inte — — hon hade ju sett honom nu. — — Britt-mor steg upp och skyndade bort — — — så måste hon vända sig om och se honom ännu en gång. — — — Där stod Lars och såg efter henne, — — — han sträckte armarna emot henne, som ville han omfamna och tacka henne för allt hvad hon kämpat och gifvit honom, sedan vände han om och gick med sänkt hufvud bort mot klostret.

Men Britt-mor gick sin ensamma vägnar till stranden, steg i båten och for dit ut på hafvet, där hennes man och söner hvilade i djupet, där nere var hennes plats,

och oberörddt af den nya tiden skulle hafvet
sjunga samma sång som i fordna dagar
och brusa lika starkt och fritt.

1898.

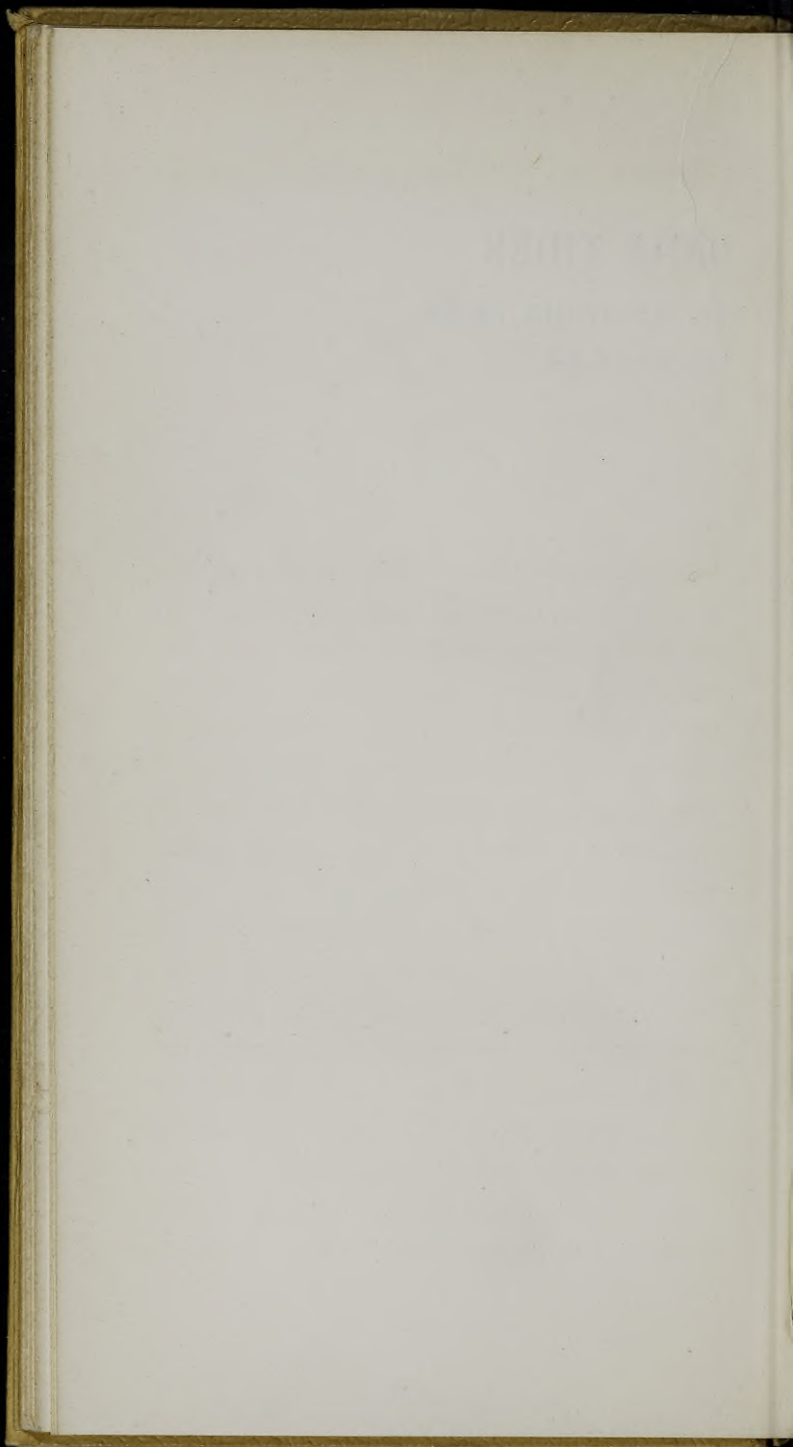

ONDA TIDER

EN HISTORIA FRÅN
SIGNILSKÄR

Solen gassade ned öfver skäret, de nakna klipphällarna voro glödheta, och i skrefvorna ångade det af fukt och värme, man kunde nästan se hur gräs och örter sköto upp ur den kraftiga myllan. Allt grönskade, knoppades och svällde i sommarsol och sommarvärme, gräset var frodigare, blommorna större och färgrikare än på fasta landet.

Rundt omkring höll hafvet vakt; nu låg det blankt och stilla, endast några lata dyningar rullade makligt in mot land, lyste litet till i solen vid det yttre refvet, sedan rullade de vidare mot stranden och lade sig till ro bland sanden och småstenarna med ett sakta frasande.

Öfver hamnskäret kretsade måsar, tärnor och trutar i hundradetal, och inne

i viken vimlade det af grisslor. De ståtliga ejderhanarne höllo sig litet längre ut, men uppe på skäret i enrisbuskarna hade honorna redt sina varma bon, där lågo de nu så lugnt att man nästan kunde stryka dem på ryggen.

Från klippremmorna ytterst på skäret hördes underliga skrofliga ljud, där höllo tordmularna till, en flock hade slagit sig ner på den stora flata klippafsatsen, där de gingo med sin vaggande gång, innan de satte af ut till hafs.

Borta i öster syns en mörk punkt, den närmar sig mer och mer; nu blir det oro i fågelkolonierna, ett skrikande, skrockande och flaxande med vingarna. Ingen-ting hjälper, allt närmare kommer han, den väldiga hafsörnen, som bygger och bor där österut bland fastlandets klippor; nästan hvarje dag kommer han hit ut och tar sin tribut. Nu kretsar han i stora ringar öfver skäret, sökande sitt offer, plötsligt slår han ned och, när han höjer sig, har han klorna i en mörk, skrikande massa. Då lyfter hela fågelvärlden som på ett tecken sina vingar och ett genomträngande, bedöfvande skri skär genom luften, men det bryr han sig ej om, envåldshärskaren,

han styr lugnt sin flykt ut till hafs, följd af skrikande fåglar.

Skäret fordom.

Med ett vildt rytande tog sydvesten tag i huset, skakade det, så dörren sprang upp och luftdraget sopade ett moln af rök och aska från spiseln in i stugan.

— Jesus Kristus var oss nådig och alla dem som nu äro ute på sjön!

Orden kommo från en medelålders kvinna med sträfva, utmärglade drag. Hon satt borta vid högsängen med ett gråtande barn i sina armar, på golvet bredvid henne låg en vid pass fem år gammal flicka, med hufvudet gömdt i mors kjortlar, medan en litet äldre gosse stod vid fönstret och spanade ifrigt ut i skymningen.

— Mor, mor, nu kommer far! ropade han och sprang mot dörren. Strax därpå inträdde en groft bygd man med detta hårda, oböjliga utseende, som man ofta träffar på hos den yttre skärbefolkningen, hvares hela lif är en enda oafbruten kamp mot det mäktiga elementet omkring dem.

— Gud ske lof att du är här igen Jan-Erik.

— Ja, skutan syns nog där borta vid torskkobbarna, men det är omöjligt att sätta en båt i sjön i det här vädret, och tills i morgon är det nog förbi med henne. Herren är den enda, som kan hjälpa dem.

— Men Stina-Kaisa låt oss få litet mat. Jag känner mig tom som en ulf.

Hustrun steg upp och räckte det minsta barnet åt fadern, sedan satte hon fram på bordet ett fat med kokt sälsylta och surmjölk i en bunke, bröd hade ej funnits i huset på långa tider, kriget och de ständiga missväxterna hade utarmat folket, det var endast i präst- och herregårdarna och hos de rika bönderna, de kunde tillåta sig den lyxen. Här ute på skäret bestod födan hufvudsakligast i sälkött och fisk, ofta fattades äfven det, ty de svåra stormarna, som rasat hela sommaren och hösten, gjorde det svårt att få ut fiskbragderna, och sälarna höllo sig undan på djupet, då var getmjölken det enda de hade att stilla hungern med.

Sedan måltiden var intagen, läste far från bordet, och snart låg hela familjen i sömnens armar, medan sydvesten rasade och härjade, och bränningarna därute vid torskkobbarna krossade skutan och öfver-

röstade några stackars människors sista ångestskri.

Följande morgon gick Stina-Kaisa omkring och ställde i stugan, barnen sofvo ännu och Jan-Erik hade gått ner till stranden för att se efter båtarna. En tydlig oro behärskade henne och hon lämnade oupphörligt sina sysslor och gick till fönstret. Då mannen slutligen inträdde, såg hon på honom med en lång, forskande blick. Han gick fram till spiselden och började draga af sina våta stöflar, när han var färdig med det, vände han sig till henne och sade: — Ja, det var som jag trodde, af skutan syns ingenting mer; den har gått till botten med man och allt, ty på kobbarna syns intet lifstecken. — Men stormen har nu lagt sig och jag tänker, jag far öfver till lands med späcket från sälen som jag fick i förgår, jag får se till att jag får mig litet salt.

Stina-Kaisa närmade sig mannen med ångestfullt ansikte.

— Nej Jan-Erik, far inte i dag, det händer bestämdt någon olycka, jag hade ett varsel i natt. — Jag låg vaken och kunde ej sofva för stormen, då hörde jag med ens kyrkklockor, när jag steg upp och gick till fönstret, såg jag att det lyste från

Kaparkyrkan därborta, det gamla stenröset. Men i natt syntes det mig, som om den stod där fullständig med tak på, från fönstren föll ett klart eldsken och ut genom dörren kom en svartklädd skara, som gick under klockringning bort norrut öfver skäret. Jag läste då „Fader vår“ och „Herren välsigne oss“ och så försvann synen, men någon olycka står för dörren, det är säkert. Gamla mor sade, att då det lyste i Kaparkyrkan, var inte sorgen långt borta.

— Käringprat, sade Jan-Erik, gick bort och tog ned torra strumpor från stån-
gen i taket; sedan klädde han sig och gick ut, men i förstugan vände han om, öppnade dörren igen och sade med en liten vänlig nick: — I morgon bitti är jag tillbaka, så det är ingenting att oroa dig för Stina-Kaisa.

Dagen gick, den följande också utan att Jan-Erik hördes af. På tredje dagen dref ångesten Stina-Kaisa ut bland klip-
porna. Hon gick där öfver hållarna och vred sina händer med blickarna fästade på den blå remsan i öster, där fastlandet låg, men fjärden var tom, ingen båt syntes till. Slutligen middagstiden upptäckte hon ett

segel och hoppet började vakna hos henne, hon gick in till barnen, hvilka sutto där i en vrå som skrämde får; den minsta hade skrikit sig till sömn i broderns armar.

Stina-Kaisa tog den lilla och tillsade Jotte att gå ner till stranden och hålla utkik, ty nu kom visst far. En glädjestråle lyste upp gossens ansikte, han tog skinnlufvan och flög i väg utöfver klipporna.

Sedan Stina-Kaisa lagt barnen i säng, gick hon ut och mjölkade getterna, hvilka stått instängda, gjorde upp eld och ställde på sälkitteln, så Jan-Erik skulle få sig en varm bit, då han kom hem. Medan hon sysslade härmed, hörde hon tramp och röster i förstugan, och in trädde, icke Jan-Erik, som hon väntade, utan Pehr Andersson från Stentorp, åtföljd af den gråtande Jotte. Stina-Kaisa bleknade och grep i spiselstången, så blodet sprack ut under naglarna.

— Guds frid här inne, sade Pehr Stentorp och närmade sig elden, han såg bekymrad ut, hostade och harklade sig många gånger, innan han började:

— Herrens hand hvilar tungt öfver dig Stina-Kaisa, men är det Hans vilja, går nog denna kalken från dig, annars är det

bara att ödmjuka sig och kyssa det agande riset.

— För Guds skull Pehr Stentorp, hvad är det! stönade Stina-Kaisa.

Pehr Stentorp hostade och harklade igen.

— Ja, Stina-Kaisa, din man Jan-Erik är anklagad för hädelse mot Gud, och om fredag skall rätten sitta.

En rysning skakade Stina-Kaisas kropp, hon visste alltför väl hvad det ville säga; det var ej så länge sedan Sven i Österby fördes till stupstocken, och hans enka och barn släpade ännu fram sitt lif, skydda af alla, nästan utstötta ur menigheten. Nej, det var föga hopp, prästerna släppte inte så lätt sitt tag.

Sedan hon öfvervunnit den första fasan, började hon kläda sig och barnen, gick så ut och öppnade dörren till get- och fårskjulet, därefter tog hon sina båda minsta barn på armarna, gick ned till båten och följde med Pehr Stentorp till lands.

Under vägen berättade Pehr utförligare om Jan-Eriks olycka. Han hade varit hos handelsmans och bytt ut späcket mot salt. I handelsstugan hade funnits några bönder och fiskare, man talade om de då-

liga tiderna, och då mor Brita på Norrgård frågat Jan-Erik, hur han kunde lefva därute på sitt skär i dessa bistra tider, svarade han i ett ögonblicks öfvermod: „Den samma skälmen som födt mig förut, föder mig nu också.“

Detta hade kommit fram till hans högvördighet prosten, och när Jan-Erik var nere vid stranden, färdig att lägga ut och fara hem, kom fogden och fängslade honom.

Stina-Kaisa gret, ja, hon visste förut att en olycka skulle komma, hon hade ju haft varsel.

Så kommo de äntligen till land. Pehr Stentorp erbjöd Stina-Kaisa och barnen att bo hos sig, tills domen fallit, visserligen voro de redan förut hos honom många munnar om matgrytan, men det blef väl alltid någon råd för det.

På fredagen, var hela Storby som utdöd, alla hade strömmat till tingsalen, som var så fullpackad att de sistkomna stodo i förstugan och långt ut på gården. I salen var kväfvande hett och en stank af tran, fuktiga kläder och svett från den sammanpackade människomassan.

De små blyinfattade rutorna släppte så sparsamt in dagsljuset, att man hade tändt

några talgljus på det stora slagbordet, vid hvilket sutto lagman Sven Ulfklo med sina två skrifvare, hans högvördighet prosten i E. församling, fogden och tre andra prostar från grannsocknarna. Vid ett mindre bord till höger hade häradsmännen fått plats, och på bänken under fönstren sutto vittnena; Stina-Kaisa och Jotte stodo vid väggen nära häradsmännens bord.

Det var dödstyst i salen, då lagmannen befallte att fången skulle införas.

Jan-Erik trädde in med släpande gång och ett hopplöst uttryck i ansiktet, hela den kraftiga gestalten var böjd, han hade åldrats minst tio år på dessa dagar. När hans blick träffade Stina-Kaisa och Jotte, hvilka stodo där krampaktigt tryckta intill hvarann, for en frosskakning genom hans starka kropp och tårar strömmade öfver de bleka kinderna.

Då steg hans högvördighet prosten i E. församling upp och talade, han talade om de onda tider, som voro för handen, huru vantron låg på vakt för att störta Herrens heliga kyrka, ja, för visso var världens sista tider inne, ty satan gick omkring i den kristna församlingen och hade sina verktyg att genom hädelse och bespottelse

snärja klentrogna människor. Han uppmanade menigheten att stå upp som en man, rifva ner Baals tempel och dräpa hans präster; i dag var det ännu tid, men i morgon skulle Herrens straff komma öfver dem och ve, tiofallt ve, dem som icke hört Herrens kallelse! Hans ögon ljungade och rösten skar som spöslag öfver den bäfvende hopen.

När man hunnit hämta andan efter hans högvördighets tal, började lagmannen förhöret, vittnena hördes det ena efter det andra, men då mor Brita i Norrgård ropades upp, var hon ej tillstädes. En af häradsmännen fick i uppdrag att hemta henne, och när han kom till Norrgård, höll hon just på att knåda deg, han gaf henne ej tid att byta kläder, utan hon måste följa honom som hon gick och stod; vid inträdet i salen var hennes klädning mjölig på magen och på händerna hade hon ännu deg efter sitt arbete.

Domaren uppmanade henne att träda fram och aflägga eden. Brita lade två fingrar på bibeln och upprepade efter domaren: „Jag Brita Karlsdotter lofvar och svär vid Gud och Hans heliga evangelium“ —

— — — — —

Då upptäckte folket degen på hennes händer, en rysning lopp genom hela församlingen och fasa målade sig i allas blickar. Brita hade svurit på Herrans ord med orena händer. — — —

Strax efter Britas vittnesmål gick rätten in i ett sidorum för att öfverlägga, och då de kommo igen ljöd domen: „Halshuggning, androm till skräck och varnagel.“

När hopen skingrades var det, som om något jäste och kokade i sinnena, hvad visste man ej riktigt själf; Britas ed med orena händer spökade i allas hjärnor, och så kom någon fram med att Jan-Erik alltid varit en hederlig och duktig karl, som med egen lifsfara bergat många skeppsbrutna.

Det var ett tvifvel, som slog rot och växte, hans högvördighet hade kunnat hugga hela prästgårdsskogen till stupstoc-kar och ändå ej fått makt däröfver, det var de första strålarna från en ny tid, som började bryta sig mot seklers mörker och andliga fångenskap.

Följande dag lyckades Stina-Kaisa utverka tillåtelse för sig och Jotte att besöka Jan-Erik. Det var hjärtskärande att

se den starke mannens förtviflan, vakten fick tårar i ögonen och måste gå ut, han hade inte mod att se all denna sorg.

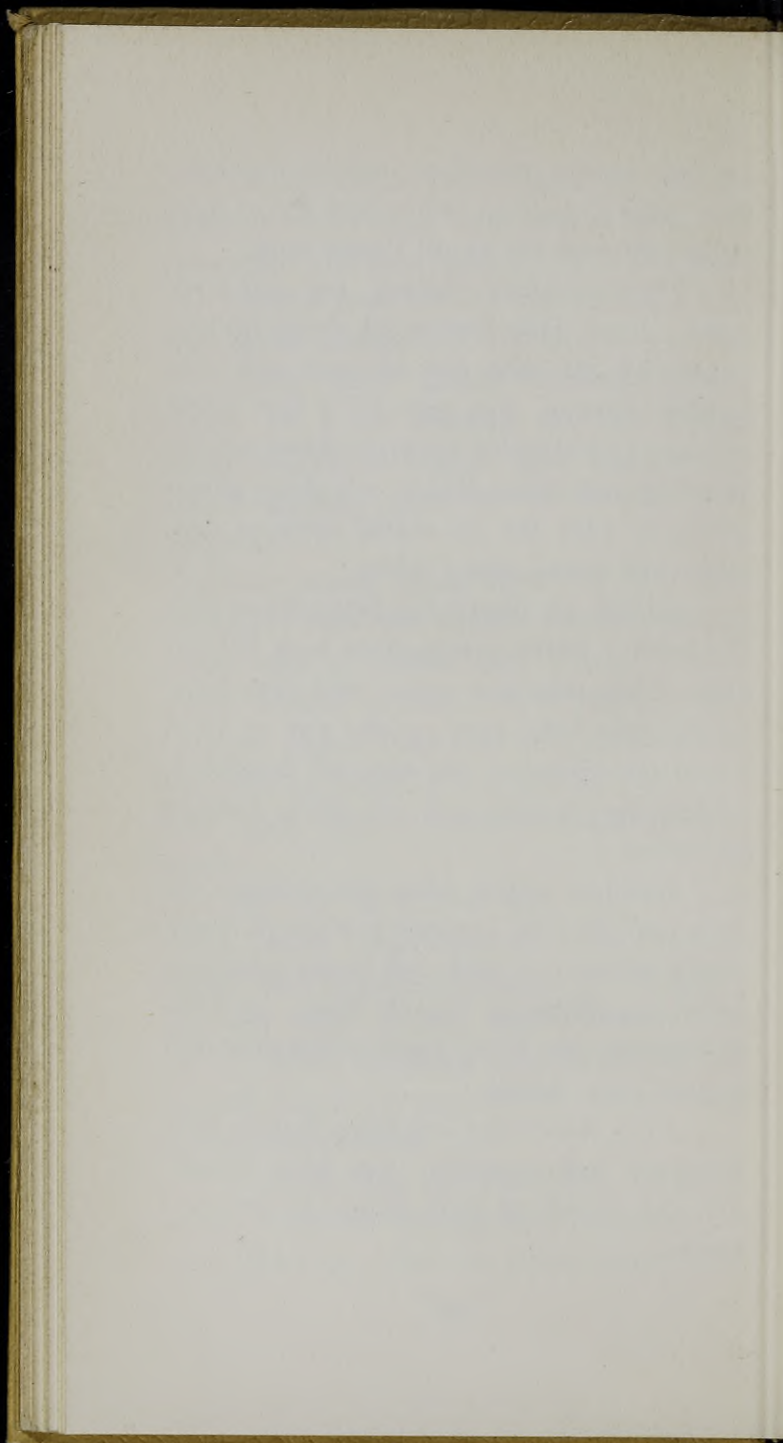
Då de måste skiljas, tog Jan-Erik Jotte i hand, lade honom på sinnet att han skulle bli ett stöd för sin mor och sina mindre syskon, han var nu i fars ställe och skulle beskydda dem; så ännu en omfamning och Stina-Kaisa och Jotte gingo gråtande bort för att aldrig mera se den, som varit deras stöd i lifvet.

Senare på dagen tog Stina-Kaisa sina tre barn i båten och seglade hem till sitt skär. Där lefde hon sedan med dem, huru visste man icke, men att det var en hård kamp för tillvaron, såg man på de grofva, väderbitna dragen och de stora valkiga händerna.

När hon någon gång var tvungen att fara upp till byn, landade hon ute på Vahlbergs udden och gick den långa omvägen öfver sandklitterna för att slippa gå förbi Norrgårds, där Brita, hvars vittnesmål fällt hennes man, bodde.

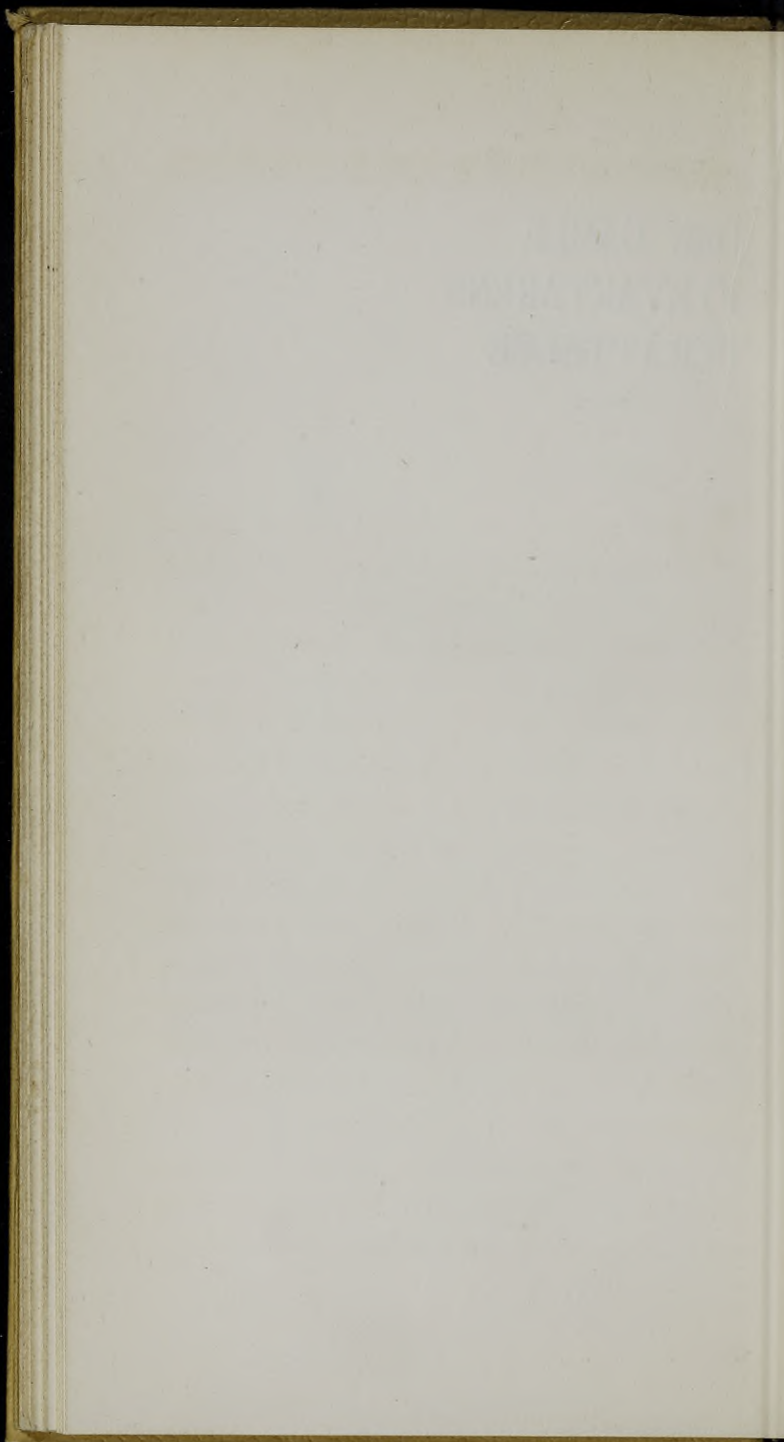
Från Jan-Eriks och Stina-Kaisas barn stammar den lotssläkt, som ännu bygger och bor bland de kala klipporna därute i hafvet.

DEN GAMLE
FYRVAKTARENS
BERÄTTELSE

Det gick ej att arbeta, stämningarna växlade, sol och mulet; nyss hade solen breddt sin guldfloed öfver klippor och haf, öfver blånande segel långt borta vid horisonten; nu var allt förvandladt, en tung svart molnvägg steg hotande upp ur hafvet och måsar och tärnor flögo skrikande in öfver land för att söka skydd.

Jag packade in färger och penslar, tog jullen och rodde öfver det smala sundet till skäret midt öfver, där bodde min vän fyrvaktaren ensam med sin hustru, och där hade han i många, långa år tändt den glimmande fyrlampan, som blinkade vänligt varnande ut öfver mörka, lömska klippor.

Uppe i stugan hos gamla Öman var värme och trefnad, där hade under höst- och vinterstormarna många, som nödgats

göra färden öfver det oroliga Ålands haf, då Wellamo och Bore ännu ej plöjde vågen, fått en fristad, i hvilken de kunde tina upp frusna lemmar, ja, mången hade från dödens fador och försåt här återvunnit lif och värme.

Snart satt jag med en rykande kopp kaffe framför mig, „fyrmor“ hade jämnt pannan varm, det var hennes och gubbens lifelexir, och kaffeprisets stigande och fallande var det enda af stora lifvets ebb och flod gumman intresserade sig för.

Den ljusa rymliga stugan hade tre fönster åt olika håll, från dem kunde man skåda vida omkring. I vester svallade hafvet stort och fritt och vid klart väder kunde man se fyrarna på svenska sidan.

I öster syntes en blånande strimma af land med en hvit skinande punkt, det var Eckerö med sitt stora tull- och posthus, som nu står nästan obegagnadt, sedan vinterposten vesterut ej mer går öfver de Åländska öarna. Så spöklikt stort ligger det där och blickar mot vester, som sökte det sin broder där borta på Grislehamn, sökte bandet, som förenade dem, den glada stojande postroten, de klingande bjällrorna och hornet som ljud, när posten körde ned

med fullstoppade säckar till bryggan, där båtarne väntade och de sega, kraftiga postkarlarna stodo beredda, att under stoj och hallå bege sig af öfver det svaga, förrådiska istäcket och de mörka roflystna vågorna.

Stundom hände att roten kom tillbaka tyst och bruten, bärande postsäckarna, men äfven en annan tyngre börda: kamraten, som gått under där ute i kampen mot de vilda, rasande elementerna.

„Se sade fyrvaktaren, det ser hotfullt ut där borta i öster, det stora svarta molnet, som kommer öfver fjärden, ser ut som ett långt tåg af krigsfolk; det påminner mig om en historia, som min gamla faster berättade. Hon var här, när Döbeln med sina soldater och strax därefter Kulneff med kosackerna kommo tågande där borta öfver fjärden, som då låg isbelagd.

Ja, ja, Signilskärs klippor ha varit vittnen till mycket, varit vittnen till sorg och förtviflan, som den aldrig glömmer, som sett dem.

Faster var då i sin bästa kraft, hon och hennes man skötte om huset, ty min far var ännu helt ung och farfar hade varit krasslig allt sen han miste sin hustru

vid Allhelgonatiden. Då för tiden fanns endast tvenne åboar på Signilskär, — och huset därborta, mitt fädernehem, just där i kammaren bodde Döbeln. Den ser väl i det närmaste ut som den gjorde på den tiden, ty sedan min barndom kan jag inte påminna mig att något blifvit förändradt där.

Gubben strök med handen öfver sitt långa hvita skägg och blickade drömmande bort öfver skäret, som hade han där sett den vimlande hopen af krigare från förgångna tider — — —

— Det var en dag på vårvintern, snöyra och gnistrande kallt, hafvet låg fruset och bar godt mellan Eckerö och Grislehamn. Faster skulle gå med varmdricka åt korna; när hon kom upp på backen såg hon ett långt, besynnerligt tåg närma sig på isen från Eckerö, hon sprang in efter sin man och snart hade alla Signilskärsbor samlats och skådade med undran på de allt närmare kommande skarorna af krigare. Det dröjde ej länge, innan de myllrade uppför strandklipporna; utmärglade, hotfulla gestalter i trasiga uniformer och bristfälliga skodon, omlindade med halm och trasor; många buros, som stupat på

vägen, halft förfrusna och utmattade, ja, det var hjärtslitande att se. I spetsen för en flock gick Döbeln, utan att säga ett ord steg han uppför trappan där till mitt fädernehem, gick in i kammaren och låste dörren efter sig. Ingen vågade störa honom, nästan oafbrutet hördes hans steg därinne, förtviflade tankar gåfvo honom hvarken rast eller ro dessa timmar, medan hans soldater drogo förbi öfver isen till Sverge, lämnande i sina spår kamrater, som inte ens hoppet att snart uppnå hemmets kust kunde skänka krafter, och hvilkas sista hviloläger blef isfältet på Ålands haf.

Det var fasans tider dessa, då spillrorna af Finlands försvar tågade förbi; tårar runno öfver fasters gamla, skrynkliga kinder, då hon talade om dem, och vi barn smögo oss rysande närmare hvarandra och gräto med utan att rätt veta hvarför.

Olyckor, förtviflan, svält och sjukdom hade gjort soldaterna hårda, ett dystert hot glimmade i deras blickar, och skoningslösa ord fälldes öfver åländingarne, öfver att de ej gjort sin plikt. Barnen gömde sig förskräckta bakom ugnen, men en lång, skäggig soldat med febern glänsande i blickarna, drog dem fram och talade om

att snart skulle kosackerna komma, som hade långa pikar, på hvilka de stucko barn alldeles som åländingarne radade strömming på spettet. — — —

Då krigarne voro borta, stod Finlands sista utpost mot vester, några män, kvinnor och barn kvar. Förtviflade och hjälplösa sågo de efter den blånande strimman där ute på det oändliga isfältet; där försvann snart för deras blickar de, som varit deras skydd och värn.

Länge fingo ej Signilskärsboarna öfverlämna sig åt den dofva sorg, som den aftågande armén försänkt dem i; på isen, från Eckerö hållet syntes en mörk orm ringla sig. Gud i himlen, nu voro kosackerna öfver dem! Var måttet ännu ej rågad!

Hvad skulle man göra, hvart skulle man fly? Ja, det var kanske bäst att söka döden strax, då skulle man åtminstone slippa de kval fienden beredde sina offer.

Farfar var den enda som hade litet besinning; han föreslog att man skulle gömma sig i skrefvan norr ut på skäret, den gick långt in i berget och bildade en grotta, som man ibland användt till smedja; kanske att fienderna, då de kommo och

funno skäret tomt, trodde att befolkningen flytt med soldaterna.

Nu blef det hast, man bar fårskinns-pelsar och fällar till skrefvan, och då rys-sarna kommo fram, var skäret som utdödt.

De slogo läger, bröto ned uthus, då annat brännbart ej fanns, och tände eldar. I samma kammare, där Döbeln tillbragt sina kvalfulla timmar på Signilskär, bodde nu Kulneff. —

Inkrupna i sin skrefva hade Signil-skärsboarna tillbringat dagen under olid-lig ångest, en gång hade en rysk vaktpost varit på berget, där svenskarna haft sin telegraf, det var alldeles i närheten af de-ras gömställe, men ryssarna märkte intet. Barnen gräto af köld och hunger, fasters lilla flicka låg i feber och yrade hela tiden om bröd, då beslöt faster att på natten smyga sig fram till huset, kanske kunde hon komma öfver något ätbart åt barnen.

Skyddad af mörkret och krypande ut efter klipporna, hade hon kommit nära vist-huset. Där stod en soldat och sof stödd mot bajonetten, och framför visthuset lågo stora högar med segel öfver; kanske var det bröd.

Faster kröp försiktigt vidare och hade

redan nått fram till den första högen, då hon kände en stöt i ryggen och hörde några ord på ett främmande språk; hon låg alldeles orörlig och lät soldaten bearbeta sig med gevärskolfven, ty de två fårskinnspelsar hon hade på sig, skyddade henne ganska bra. Men på karlens rop hade en mängd andra soldater kommit till; man ryckte upp henne och tände ett bloss, faster såg omkring sig svartskäggiga, vilda ansigten, som kommo bloden att stelna i hennes ådror; gestalter gestikulerade och hoppade kring henne som afgrundsandar i det fladdrande skenet af blosset, allt under det de talade till henne på ett språk, som hon ej förstod och som hon tyckte lät lika hemskt, som de själfva sågo ut.

Slutligen togo de henne i armarna och drogo henne mot huset; alla de grymma historierna från kriget trängde sig på faster, hon undrade på hvilket sätt man skulle döda henne. Och de olyckliga, arma barnen, som lågo där i skrefvan och fröso och hungrade ihjäl! Fanns det då ej mera någon förbarmande Gud?

Så blef hon inknuffad i stugan; där brann en klar eld i spiseln, och rundt om på golf och bänkar lågo gestalter.

Snart öppnades dörren ånyo, och samme soldat, som först gripit henne, kom in med två andra män, den ena hade en stor, krokig näsa och ett väldigt svart skägg och hår, men ögonen sågo så förunderligt goda och blida ut, att hon nästan började repa litet mod; det var Kulneff.

Så talade den andra till henne; „Herre du skapare“, det var ju hennes egen älskade svenska och inte de förskräckliga hväsljuden, som nyss surrat om öronen på henne. Mannen frågade, hvem hon var och hvarifrån hon kom, bad henne ej vara rädd, utan tala om allt, han lofvade att intet ondt skulle vederfaras henne.

Så berättade hon då allt, hur de legat därute i skrefvan och höllo på att dö af hunger och köld, hur barnens hjärtslitande gråt drifvit henne, att försöka komma åt något ätbart, och hur hon då blifvit gripen af soldaterna.

Då tolken berättat detta för Kulneff, klappade han henne vänligt på axeln och sade något åt soldaten, det lät som en befallning. Därpå lät han tolken säga att han, Kulneff, inte förde krig mot kvinnor, barn och fredliga inbyggare, hon skulle

lugnt gå och hemta de andra Signilskärsborna, han gaf sitt ord på att inte ett hår skulle krökas på någons hufvud.

Faster gick och hemtade de andra, det var också hög tid på, ty flere hade stora frostskador och skulle inte hållit ut en dag till.

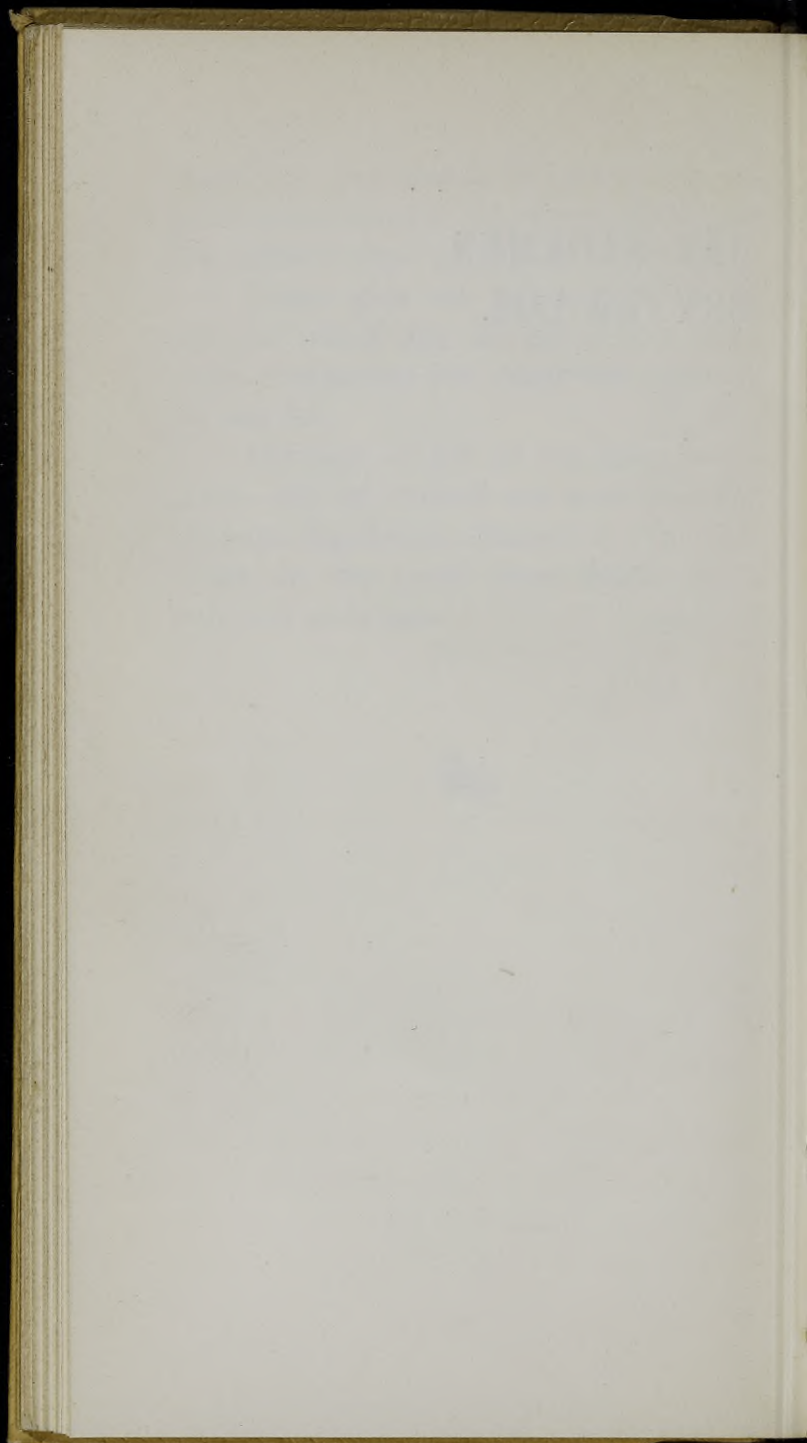
Mat fingo de och all den hjälp de behöfde, och då Kulneff och hans kosacker lämnade Signildskär, lämnade de kvar vissheten, att det också bland fienden fanns ädla och goda män.

1899.

NÄR STORMEN
BRYTER LÖS.

Skyttet hade varit dåligt hela hösten, de beständiga stormarna jagade sälarna ut på djupet. Manfolken på Rödsjär sågo också ut som stormmoln, där de gingo och sysslade i båtlidret med att göra i ordning sälbåtarna till vinterskyttet.

Det var en dof stämning, som herskade där, en sådan tryckande, kvalfull stämning, som ofta föregår ovädret. Farfar såg bister ut, de grå, buskiga ögonbrynen voro hopdragna öfver de skarpa ögonen, och af det godmodiga draget vid munnen syntes ej ett spår. Den raske, ståtliche drängen Erik, näst farfar den bäste skytten på tjugu mils omkrets, som annars med sina visor och sitt skämt lifvade

upp alla, var nu förstummad och sysslade vid sin hyffelbänk med dyster uppsyn. Ung-husbond Matte gick omkring med hopbitna läppar och en stickande hatfull blick, hvar gång han tittade åt Erik till.

Så hade det nu varit ända sedan Mickaeli, då Erik varit med värdinnan till Mariehamn i och för vinteruppköp. Allt var godt och väl, då de båda seglade af, men olyckan ville att Jonasen från Karlsön kom till Rödsjär en dag, medan de båda voro borta. Jonasen var en illslug karl med en elak tunga. På kvällen, när han och Matte sutto och drucko toddy, sade han några hånfulla ord om Erik och Tilda, då for svartsjukans djäfvul i Matte och sedan dess hade han ej mera någon ro. Om dagarna gick han som en tjuf omkring och lurade och spionerade, om han skulle komma öfver Erik och Tilda med något, som kunde bevisa, att han var bedragen; om nätterna låg han och vred sig som en mask vid tanken på att barnet de väntade, kanske var Eriks.

Det var tunga tider på Rödsjär, och det hjälpte ej att farfar försökte tala förnuft med Matte, han plågades af sin misstanke som man rides af maran. —

Nu hade det lugnat något efter två veckors ihållande blåst, och Matte ville att han och Erik skulle fara ut och lura efter säl till Klabbskär, ett skär, långt ute i Östersjön, där Rödskärsboarna hade en skjutkoja.

Det var med oroligt sinne Tilda ställde i ordning vägkostskrinen, hon fruktade en olycka, och då hon såg Mattes hatfullt förvridna ansikte, när han vandrade ned till båten med sälbössorna, kunde hon ej längre beherska sig, utan gick in i farstukammaren och grät så hjärtat ville brista. I sin gränslösa ångest tänkte hon på Guds ord, ja, där fans trösten, därifrån skulle hjälpen komma. Såsom i feber stapplade hon till hörnskapet, fick ned den gamla bibeln, och satte sig vid fönstret, hennes händer skälfde då hon öppnade den, och började med halfhög stämma läsa, där hennes blickar föllo — — —

„Detta säger Herren: Si en olycka kommer efter den andra. Änden kommer, han stöter uppå dig; si han kommer.

Han går allaredan upp, och han kommer fram öfver dig, du landsens inbyggare; tiden kommer, jämmerdagen är hardt när, då intet sjungande på bergomen är“

— — — — —
Nej, för Kristi skuld, Herre förbarma dig!
— — — — Bibeln föll tungt i golfvet och
med en nästan vansinnig blick satt hon
och stirrade på den, tills hon hörde att
farfar ropade henne där ute i farstun. Då
samlade hon sina krafter med en förtviflad
ansträngning och gick ut till de vanliga
hushållsgöromålen, och under dem förflöt
dagen.

Men så kom natten, den förskräck-
liga natten, hon fick ej en blund i sina
ögon, beständigt såg hon för sig en syn:
båten med Eriks blodiga lik uti och Matte
vid styret, — — — — Matte en mördare
— — — Gud förskone oss!

Vid den första grå strimman af dagen
steg hon upp och smög sig med kikarn
till utsiktsberget. Det var ännu mörkt,
haf och himmel flöto ihop som en svart af-
grund, och det dofva bruset från brännin-
garna lät så isande hotfullt. I detsamma
flög en mås upp med ett långt, skärande
läte; det var som ett nödrop; hon stod för-
lamad af skräck och stirrade åt hafvet.
Korna råmade där nere i fähuset; det var
deras mjölkningstid, men hon hade ej makt
att slita sig lös, utan stod kvar, tills hon

började urskilja en svart punkt långt borta.
— — — — Ja, det var båten. Med vid-
öppen mun, liksom förstenad stod hon där;
ögonen var det enda, som tycktes lefva hos
henne — — — Gud i himlen vare lof, de
voro två uti båten — — — med en suck
sjönk hon medvetlös på berget och låg
där, tills farfar kom och bar henne ned. —

Matte och Erik kommo upp från bå-
ten, Erik med armen ombunden. Mattes
skott hade råkat brinna af för tidigt, och
kulan hade rispat Erik i öfverarmen; så-
ret var obetydligt, efter några dagar skulle
det nog vara läkt.

Efter den jagtfärden blef stämningen
ännu pinsammare, Erik och Matte undveko
hvarandra alldeles. De åto ej mer på
samma gång; alltid hade den ena några
sysslor, som hindrade honom att äta till-
sammans med de öfriga. Var den ena af
dem i stugan, gick han genast ut, när den
andra kom in. Det var en ohygglig tillvaro
för alla. Erik skulle gärna farit sin väg,
men nu var det just den värsta menföres-
tiden; isen hvarken bar eller brast, och det
såg ut som om menföret skulle vara länge i
år. Där gingo dessa arma människor som
klafbundna djur och trampade i samma

fjät, dag ut och dag in; och hafvet bredde sig omkring dem mörkt och dystert, som en hotelse om död och förgängelse.

Julen stundade. Det var en dyster jul de gingo till mötes, och tillrustningarna skedde utan den vanliga ifvern och glädjen. Mesta arbetet hvilade på tjenstepigan Mina, ty Tilda hade blifvit så skral, att hon ibland fick ligga halfva dagen.

Det var några dagar före jul, Mina hade gjort undan sista bakningen, svartbrödet; det hade dragit sent ut på kvällen, men nu var hela huset redan försänkt i ro. Plötsligt vaknade farfar af ett besynnerligt knäppande i taket, han tände ljus och såg då, att hela stugan var full med rök. I ett ryck fick han kläderna på sig och väckte de andra. Det var också hög tid, ty eldflammorna bröto redan genom taket, och inom några minuter var hela byggnaden ett stort, brinnande bål. Att släcka var ej att tänka på; det gällde endast att försöka rädda så mycket som möjligt af husgerådet, och de tre männen gjorde underverk af mod och dödsförakt för att rädda några fattiga sängkläder, bord och stolar.

Då den grå vinterdagen grydde, stodo de omkring några rykande askhögar och

en naken, svartbränd skorsten, den enda återstoden af det som varit deras hem och skydd mot vinterstormarna.

Tilda hade sjuknat svårt till följd af skrämnel. Man bäddade ner henne i badstun, som nu skulle bli deras vinterbostad. Farfar och Erik redde sig en bädd i fähuset, där var ganska varmt, så de nog trodde de skulle stå sig där.

Till kvällen blefvo Tildas plågor häftigare och midnattstid födde hon en gosse, som hade jämt så mycket lif, att han fick nöddop. Följande dag snickrade farfar en liten kista åt honom, och så ställdes han i mangelbodan, tills föret blef sådant att man kunde fara upp till kyrkan.

Tildas krafter ville icke komma tillbaka; det var sorgligt att se henne där hon låg, man kunde knappt känna igen den duktiga, glada Rödskärsvärdinnan. För hvar dag som gick, blef det sämre; fick hon ej snart hjälp och vård, skulle de nog få föra två lik till kyrkan i stället för ett.

Matte och farfar hade dagligen undersökt isen, och nu beslöt man att i morgon våga försöket, — inte kunde man ju låta henne ligga där och täras bort tum för

tum; om det nu till frös litet i natt så skulle det med Guds hjälp gå.

I dagningen voro alla på benen; till lilla sälbåten bars bolstrar och fällar, och i dem bäddades Tilda ner så varmt och mjukt man kunde. Vid hennes fötter ställdes den lilla likkistan, och så satte det sorgliga tåget sig i rörelse. Farfar skrann förut med en ispik för att undersöka isen, och Matte sköt båten. Erik och Mina stannade hemma med lill-Janne; korna och fåren måste också ha sin skötsel.

Den första milen gick det bra, isen var glatt som en spegel och det löpte undan duktigt. Men så började det blåsa sydvesten kom med långa hvinande ilar, det knäppte och knakade i den tunna isen. Nu gällde det att hinna undan stormen; kom den öfver dem här ute på fjärden, fanns ingen räddning, snart skulle det tunna istäcket vara slaget i små stycken.

Matte spände sina krafter till det yttersta, med svindlande fart sköt han fram sälbåten tätt i farfars spår, men efter honom jagade stormen med ett doft, hotfullt rytande, som växte och fyllde honom med skräck. — — Gud i himlen, nu var den här! — — — — Det hven och hvisslade

och dånade som kanonskott, det var isen som brast. — — —

Matte hade ingen redig tanke mer, men fruktan var borta, krampaktigt höll han fast i båten och skrann framåt som i sömnen, — — stormen tog i och förde dem så det gnisslade under båtmedarna.

— — — —

Hur länge det varade, visste han ej, han väcktes af farfars rop att de kommit på fast is. Nu kunde de båda hjälpas åt att skjuta fram båten, och så åkte de vidare tills det började snöa. Snön yrde så tätt, att det var som en mur omkring dem, de förlorade landmärke och åkte framåt på Guds försyn. Matte kände hur krafterna började aftaga, snart skulle han knappt kunna släpa fram sig själf, och hur skulle det då gå med Tilda. Man beslöt att farfar skulle skrinna åt det håll, man förmådde land fanns — det kunde ej vara så långt borta — för att hemta hjälp. Matte stannade hos Tilda.

Snön hade fallit i båten, och låg utbredd som ett hvitt bårtäcke öfver henne. Matte lyftade litet på fällen och frågade hur Tilda hade det, men fick intet svar. I vild förtviflan kastade han sig öfver henne och

kände då, att hon ännu var varm, men höll på att falla i den dvala, som köld och utmattning förorsaka och, som slutar med döden, om den ej kan förhindras. Matte tog i och skakade henne duktigt, tills hon lät höra ett sakta kvidande.

Ändtligen återfick hon sitt medvetande och hörde på honom. Då flög den gamla vansinniga tanken i honom igen, och med sitt ansikte tätt invid hennes stönade han:

„Säg mig sanningen Tilda, i Guds namn, är det mitt eller Eriks barn?“

„Ditt, Matte, ditt, vid min själs salighet, jag har ingenting haft med Erik att skaffa.“ — — —

Det var som om något hade brustit inom Matte, och snyftande kastade han sig öfver Tilda, grät och bad henne om förlåtelse, nu fick hon ej lämna honom, nu när han hade så mycket att försona.

Snart kunde Matte med alla sina ansträngningar ej hålla kvar lifsgnistan hos Tilda, hon domnade bort, och ingenting kunde numera väcka henne. — Matte kände att han hade ett lik i sina armar och med ett skri, som skar genom stormen, sjönk han medvetlös öfver släden.

Mörkret föll på, och ute från hafvet kom stormen med yrsnön och bäddade in de tre i släden så mjukt och hvitt, som ville den plåna ut alla spår af sorg och förtviflan. — — —

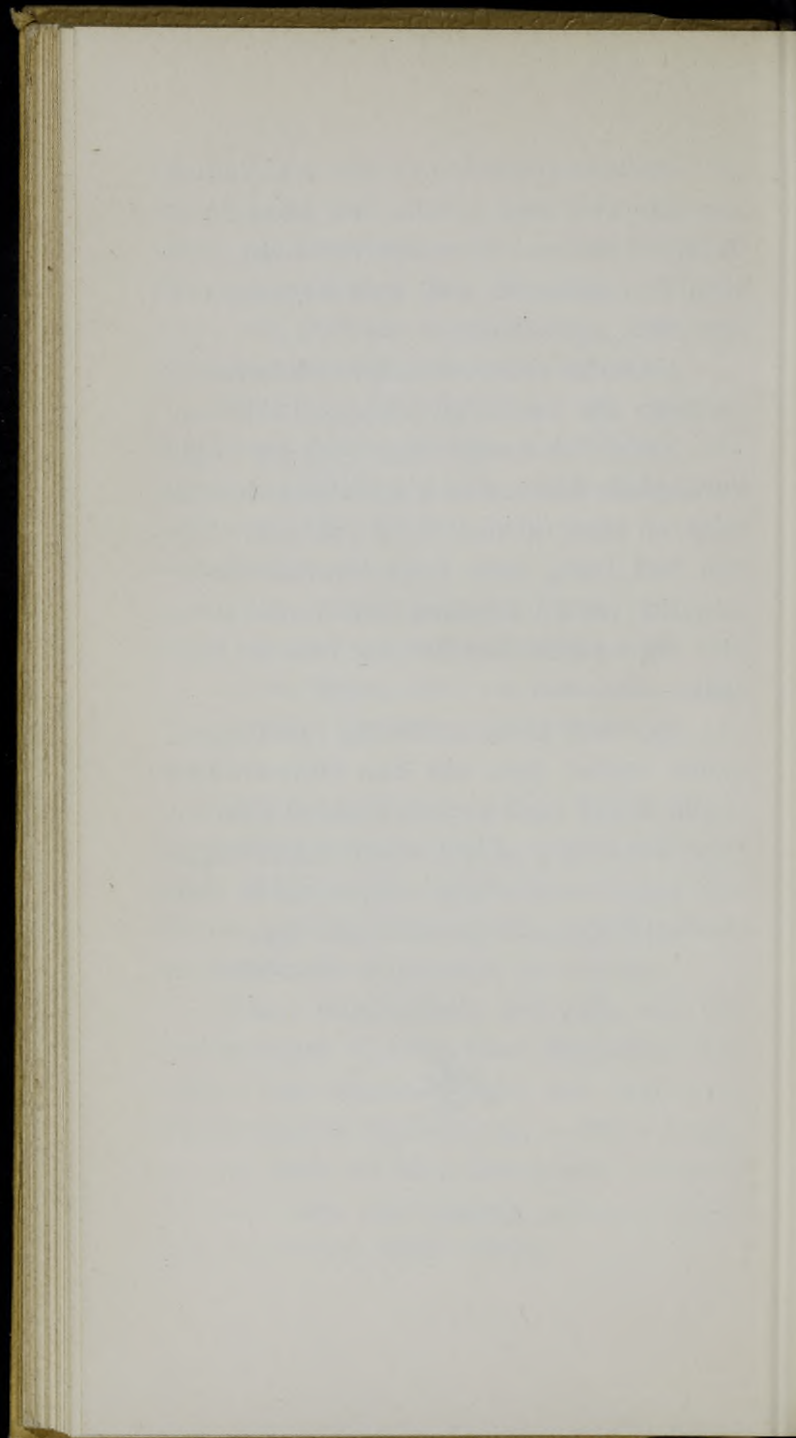
Då farfar kom med hjälppolk från Karlsön, voro där tre liflösa kroppar i sälbåten.

Tilda och barnet begrofvos på Föglö kyrkogård. Matte fick hjärnfeber och sväf-vade en lång tid mellan lif och död. När han blef frisk, hade hans förstånd slocknat; det var en stackars fåne farfar förde med sig i båten, när han for hem till Rödskär. — — —

Ja, nu fick han ställa sig i redet igen, gamla farfar, just när han trott att han skulle få slå sig i ro och hvila ut efter ett långt lifs trägna arbete. Nu fick han bygga upp stugan och sköta allt, så godt han kunde till dess lill-Janne växte upp.

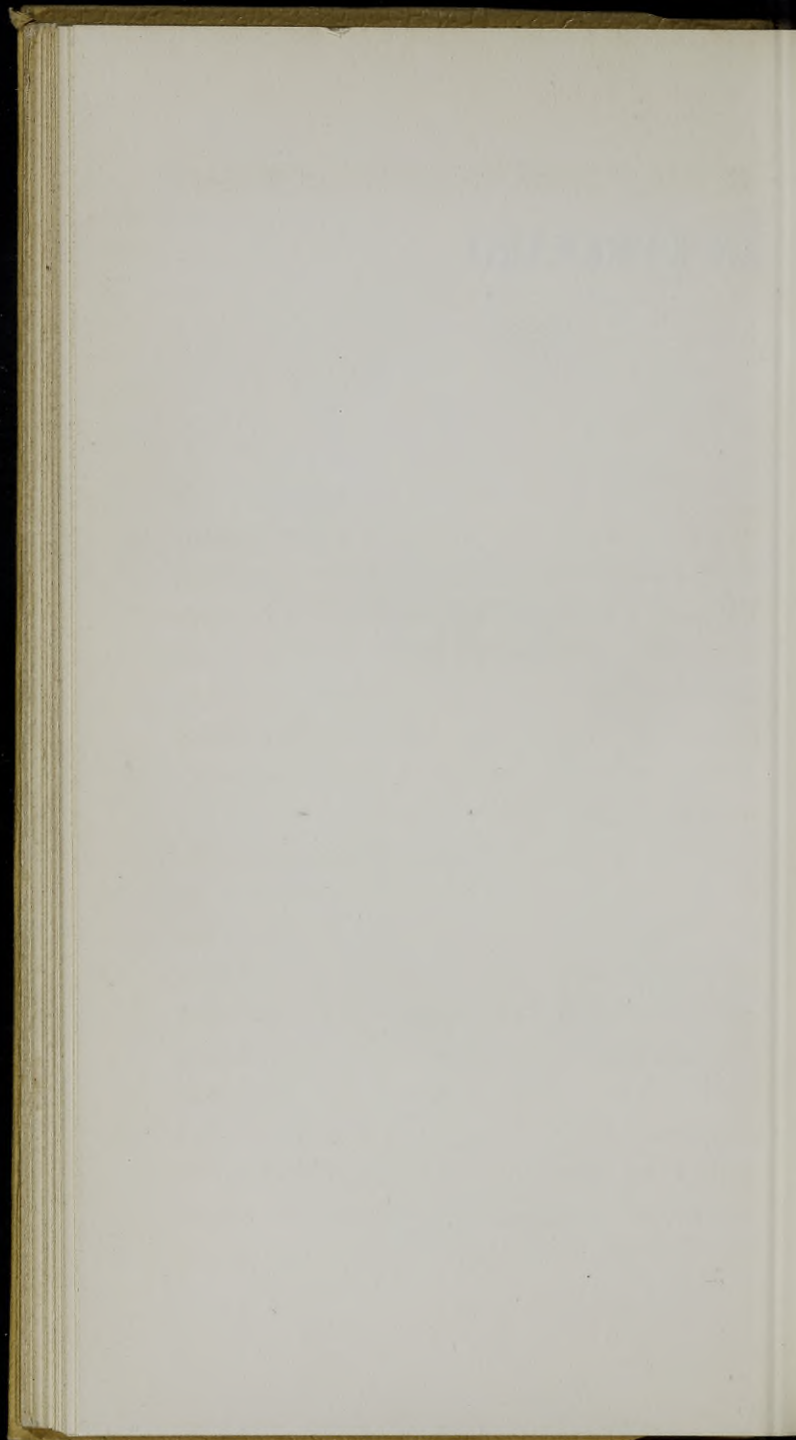
1898.

EN KYRKFÄRD

Ett storsegel är hissadt på den högsta bergsknallen på ön. Det är tecknet för den kringliggande skärgårdsbefolkningen, att prästen kommit ut, och att det skall bli sommargudstjenst. Nu skola alla barn döpas, som blifvit födda sedan sista sommaren, och alla, som dött, jordfästas.

Hafvet ligger rundtomkring och glittrar så mildt och fredligt i solljuset. Från alla håll och kanter, från de ensliga skären ute i hafsbandet komma skötbåtarna med fulla segel, som stora, hvita hafs fåglar och „spänna“ rakt på land, ty någon hamn eller brygga finns icke på hela ön. När stormen rasar och vågorna med vildt dån rulla öfver den låga, steniga stranden, får jurmobon, som vänder hemåt, ofta sticka ut till hafs igen, fastän han endast är ett

bösshåll från sin varma stuga, ty han riskerar både båt och lif genom att lägga till vid den farliga stranden under storm.

Nere vid båtstranden är det lif och rörelse, de som kommo redan i går kväll, ha sofvit i standbodas och båtar och komma nu framkraflande under sina presenningar. Det blir ett helsande och pratande med de senast anlända. Så tagas klädskrinen fram och nu göres stor toalett; kvinnfolken byta om klädningar och karlarne rock och byxor i allsköns gemytlighet. Sist kommer turen till den lilla runda fickspegeln och hornkammen; och sedan man speglat en bit af näsan och slätat håret, vandrar hela skaran bort till den lilla, rödmålade träkyrkan där uppe på ljungheden. På kyrkogården sprider man sig och går omkring och stafvar på korsen under väntan på, att gudstjensten skall börja.

Det är en liten mager kyrkogård, så fattig och ödslig, som jag ännu aldrig sett någon. Den hvita sanden och ljungen smyga sig fram öfver allt och skilja åt de sparsamma grästorfvorna. Endast borta i ena hörnet står en körsbärsbuske, öfvergjuten af hvita blommor och strålande sol,

den enda fläck af lif och svällande friskhet här midt bland döden och ödsligheten.

De enkla träkorsen stå där så fattiga och mossbevuxna, och många af dem, som ligga där under, ha haft sin graf i hafvet; förrän de bäddats här ned bland sanden och ljungen. Utanför kyrkogården vidtager heden och rullar sin ljungmatta långt, långt bort, tills den slutar i sandreflarna, hvilka sticka sina horn väl två, tre kilometer ut i hafvet. Där bryter sig Östersjön i hvitt, yrande skum och vanmäktigt raseri öfver dessa landets förposter, som lugnt och säkert, år för år vinna en ny landremsa.

Gudstjensten har börjat och kyrkan är öfverfull. Folket sitter i förstugan, på trappstegen och ute bland grafvarna. Från den öppna dörren och fönstren tränger psalmsången ut, sömnig och släpande i den stilla, solmättade luften. Det är så varmt; en obetvingelig sömnhet faller öfver mig. För att icke somna stiger jag upp och går nedåt backen. Där träffar jag gammelfar från Bengtfols, en af gårdarna på ön, och slår mig i samspråk med honom. Vi tala om det besynnerligt formade landet, om det hårda, sträfsamma lif folket från de

fyra gårdarna där nere för; och så äro vi inne på tal om de „gamla historierna“. Gubben säger smått generad: „Ja, det är nu bara så'na gamla sagor, som ingen mera tror, bara käringprat“; men en glimt i ögat, när han berättar, visar, att det ännu finns tro på de gamla historierna.

„Kyrkan“, berättar han, „heter Heliga trefaldighetskyrkan efter den första kyrka, som byggdes här och hvilken tillkom sålunda:

För långa, långa tider tillbaka förliste här ett skepp. Skepparens dotter var med, och i sin nöd gjorde hon Gud ett löfte, att om Han skulle rädda dem, ville hon bygga en kyrka på det första land hon kom till. På Heliga trefaldighetsdag kommo de på skeppspillror i land vid Jurmo. Ön var då obebodd, men de halfvilda getterna, några grushögar och märkvärdiga stenringar med offeraltare tydde på, att den fordom varit befolkad.

Dessa s. k. munkringar och offerstenar kan ni ännu se där uppe på heden; de äro fyra stycken på jämna afstånd från hvarandra. Äfven finnas där borta i sydost, ett godt stycke inåt land, lämnin-garna af en väldig stenbro från vikingar-

nes tid. — — — Ja, ja här på Jurmo ha försiggått underliga saker. Här bodde i tiden sjöröfvare. De voro hedningar långt efter det fasta Finland blifvit kristet, och ett grymt krigiskt släkte voro de. De foro med sina båtar in i åländska skärgården och plundrade handelsfartyg, som voro på väg mellan Sverge och Finland. Sedan kommo de med sitt byte hit ut; höllo gästabud och lefde kräsliga. Men en dag blefvo de förföljda af flere båtar med svenskt krigsfolk, som blifvit sända af svenska kungen, för att göra slut på sjöröfverierna, och hvilka jagade dem ända hit ut. När hedningarne inte längre kunde hålla stånd mot svenskarne, gömde de sig i småskogen och snåren, som funnos där ute på vestra udden; sköto med pilar och kastade spjut därifrån. Svenskarne satte då eld på skogen och höggo ner alla, män, kvinnor och barn. Sedan togo de rövvarnes skatter; och det lär ha varit en sådan otrolig mängd med guld och silfver, att båtarna knappt mäktade bära det“. — — —

Gubben gjorde ett uppehåll och pekade på bergklinten i nordvest. „Det är Högberget“ sade han, „har ni sett Hög-

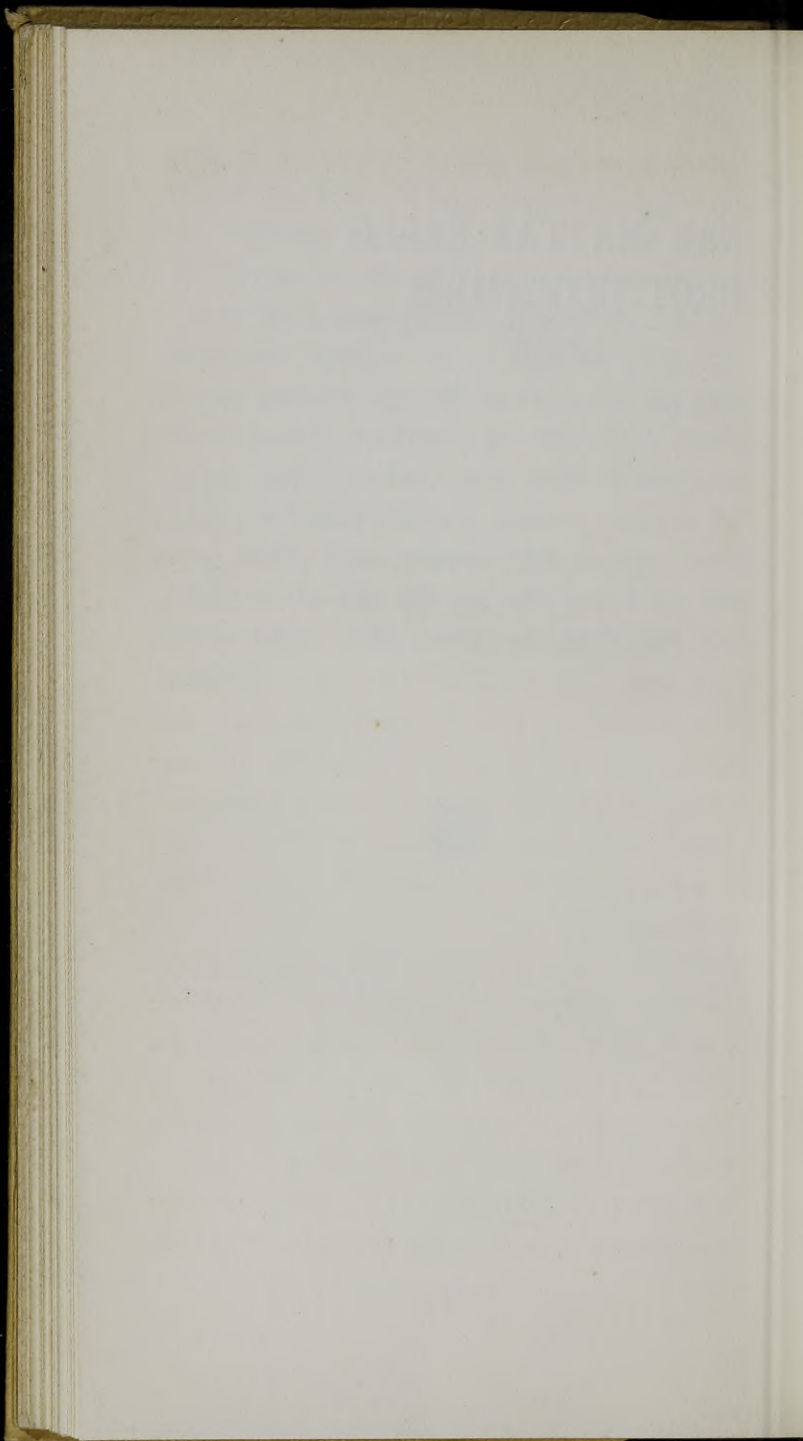
bergsgubbens kassakista i klyftan där nere. Under den sitter Högbergsgubben och 'vänder ögonen' på alla som se hans skatt. De tycka att de se bara kiselstenar, men det är guld, rena guldet, fastän folk icke numera ser det". — — — Med en nick vandrade gubben upp till kyrkan och jag gick ut åt heden, tänkande på alla dessa gamla sagor och minnen, som ännu lefde kvar här ute bland yttersta skären, och på folket själf, som nästan tycktes mig vara från en annan tid än vår, ett kärft och outveckladt folk, men så hederligt och pålitligt.

1894.

NÄR MATTAS KALLE
BRÖT BLOCKADEN

Gamle Idström stoppade en ny buss i munnen och valkade den öfver till venstra sidan, för „si där hade den liksom ett litet rum alldeles för sig själf“; sedan lade han betänksamt hufvudet på sned, kikade på de lätta, strimmiga molnen och månen, som kastade en bred, blank strimma öfver fjärden och in mot bryggan och båt-uset, där gamle Idström slagit ned sina bopålar, eller rättare sagdt sängplats under fisketiden.

„Nä-hej, mig lura de inte, 'gamlen' må sitta där oppe och bliga hur trind och blank i synet som helst, men illväder ha vi i morgon, det är säkert; och det är bättre att ha skötarna i godt förvar på land, än att få söka efter dem i dygntal ute i hafvet och sen tacka Gud, om man kan komma hem med trasorna i behåll.

Jag sa' det till de andra, när de foro ut i eftermiddags, men Gu'bevars, nu för tiden vill ungtupparna börja gala strax de ha krupit ur ägget, och gammalt folk och gamla märken, det skratta de åt, men si, skrattar bäst, som skrattar sist“.

Efter att ha tröstat sig med det gamla ordspråket, valkade Idström ännu en gång om bussen, för att få den riktigt att passa, så spottade han långt ut i det blanka vatt-
net och började sin berättelse:

„Ja, det var ju engelsman och fransosen jag skulle tala om, när de lågo här och piffade och sköto på Bomarsund.

Det var så, att alla som lif, anda och ben hade i både Önninge- och Kalmarebyar, lågo uppe på berget vid Lumpar Norrvik och tittade på, hur engelska och franska flottorna 'hoverade' därute i skärgården. Som ni vet, är Norrviksberget mycket högt och man har en bra utsikt därifrån; vi kunde godt se tornen af Bomarsund och hörde kanonaden, som brakade lös, bara något af de fiendtliga fartygen kom inom skottlinien.

Den där belägringen hade varat lång tid, och vi åländingar voro instängda som fiskar i ryssjan, inte kunde vi komma öfver

till fastlandet, hvarken på svenska eller finska sidan. Saltet började tryta och kaffe och tobak var det ondt efter 'bara värre'. En dag sade husbond till mig, jag tjenade då på Mattas i Önningeby, 'du Kalle är alltid så stor i mun, i går skröt du ju för grannas pojkar att det skulle vara en småsak för dig att lura fransosen och segla öfver till Stockholm. Om det nu är allvar med ditt prat och inte bara munväder, så ska' du få sumpen full med fisk, få välja dig en kamrat och så segla öfver till Stockholm efter salt, men det säger jag dig, kommer du inte ordentligt hem med båt och last, så ska fan ta ryggbastet på dig för ditt skryts skull.'

Mattas far var inte att leka med, och det var inte utan att jag kände det litet hett om öronen, men så tänkte jag: 'har man tagit fan i båten så ska' man väl försöka få honom i land.'

Sumpen blef utrustad, och då det blef fråga om hvem jag skulle ha till kamrat, så sa' jag, att Mina vill jag ha för si hon är flicka att klara sig på sjön lika bra som trots någon karl.

Mina var piga på Mattas och jag hade hela våren gått och tittat varmt på henne,

och det hände allt att hon tittade tillbaka ibland, när det så passade i stycket. Nu hade hon ingenting emot att följa med, och en vacker sommarafton lade vi ut från Norrviken, dit alla Önningebyboarna hade samlats för att önska oss lycka på färden. Vinden var god och vi satte kurs på Lumparhålet, min mening var, att taga genvägen genom sundet, som skiljer åt Lumparland och Lemland, ett grundt och krångligt farvatten, där man inte behöfver frukta att fienden skulle våga sig in. Det gick som en dans, sumpen var en utmärkt seglare och vi ströko öfver Föglöfjärden så det skummade om bogen, ingen fiende syntes till. Mina och jag voro redan säkra på att komma öfver till svenska sidan, utan att ens ha sett så mycket som röken från en örlogsman.

Vi hade lämnat Herrön bakom oss och styrde rakt ut till hafs, då vi upptäckte ett fartyg i sydost, som tycktes hålla rätt kurs på oss. Det var ingen tid att förlora, vi måste vända och försöka hinna tillbaka in i skärgården för att i skydd af holmarna och grundt vatten kunna krångla oss från honom.

Det blef en seglats, som jag aldrig

glömmer, vi gjorde allt hvad vi kunde för att lätta båten och pressa den till det yttersta, men allt större blef skrofvat af örlogsmannen, och till de närmaste holmarna hade vi ännu en dryg mil. Kallsvetten stod mig i pannan och Mina var blek som ett lik, vi seglade för lifvet, och inte såg det just mycket lofvande ut, afståndet mellan oss och fienden blef allt mindre för hvarje minut som gick. Till slut voro de så nära, att vi kunde höra, att de ropade något till oss, men vi låtsade om ingenting. Så fortgick ännu en stund, vi selade vidare med fransosen efter oss; då dundrade det till, en kula kom fräsande tätt ut med båtkanten och jag såg Mina falla omkull i båten. Det svartnade för mina ögon, jag släppte rodret och sprang fram till henne. Hon var gudske- lof ej sårad, men hade fallit omkull af stö- ten och förskräckelsen. Nu var ej annat att göra än gifva sig på nåd och onåd, jag fällde ned seglet, och så lågo vi och väntade på vårt öde. Det var förfärliga minuter, en hel evighet tyckte jag, och ändå kommer jag ej ihåg, huru vi kommo upp på örlogsmannen; jag mins bara att jag af ett par matrosar blef framknuffad till

några officerare och att dessa frågade mig något, som jag ej begrep och ej kunde svara på, och att matroserna sedan förde mig genom en lucka ned i skeppet, där jag stängdes in i ett mörkt rum.

Jag var som bedöfvad och kunde på en lång stund ej tänka en redig tanke; så började jag trefva omkring väggarna i mitt fängelse och fann att det var ganska stort, men utan något bohag. Plötsligt föll min tanke på Mina, och det skar till i hjärtat på mig, jag satte mig på golvet och gret som ett barn, henne stackare hade jag nu också dragit in i eländet, om hon bara slapp fri, så kunde engelsmannen gerna både hänga och skjuta mig.

Huru länge jag suttit och rufvat i mina mörka tankar, vet jag ej, då luckan åter öppnades till mitt fängelse, och två karlar kommo med en lykta och mat till mig, men det var mig omöjligt att äta. Jag försökte tala med dem för att få höra något om Mina, till slut tror jag de förstodo hvad jag menade, ty de nickade och gjorde tecken, af hvilka jag slöt att det ej händt henne något ondt. Detta lugnade mig något, och då matroserna efter en stund afhemtade mig, var det som, om

en liten stråle af hopp, kommit tillsammans med dagsljuset, hvilket bländade mina ögon, efter det jag flere timmar suttit i mörkret.

Jag blef igen förd till officerarne, och nu var där också en matros, som kunde litet svenska. De förhörde mig på nytt och jag sade som det var, att jag ej hade något att skaffa hvarken med ryssen eller fransosen, utan var en fredlig ålänning, som skulle till Stockholm för att sälja fisk, och köpa salt i stället, och om de nu bara gåfvo min kamrat Mina fri, så kunde de göra med mig hvad de tyckte, för jag ville inte gå ifrån detta lifvet och ha på mitt samvete, att jag narrat en annan med i olyckan.

Officerarne pratade något med hvarandra, så läto de föra bort mig; denna gång blef jag ej förd ned till det mörka fängelset i skeppsrummet utan till en koj, och där satt Mina alldeles rödgråten i ansiktet, men när hon fick ögonen på mig, for hon opp och flög mig om halsen och gret och skrattade på en gång; glad var också jag, och i glädjen gaf jag Mina en smällkyss och den duktig ändå. Nu voro vi tillsammans igen, och jag beslöt att det

kunde gå hur det ville, men inte skulle jag skiljas från Mina mer, och det har jag troget hållit, tills vår Herre själf tog henne ifrån mig för tio år sen. —

Ja, så kom den där karlen, som kunde svenska, och sade att vi voro fria och fingo segla vår väg igen, fisken hade de tagit, men där var pengar för den, äfvensom ett fribref, att vi kunde fara obehindradt fram och åter. Att vi voro nöjda, Mina och jag, kan ni förstå, och matrosen kramade jag i glädjen så han nästan skrek; inte läto vi bedja oss två gånger att stiga ner i vår båt och hissa segel, det kan ni nog tänka er. Då vi kommo till Stockholm, gick jag tvärt och köpte fästering och silkeschalett åt Mina; när vi sen hade alla våra köpenskaper färdiga och skulle resa hem, råkade vi ett par andra ålandsbåtar, som lyckats smyga sig öfver, utan att fienden fått tag i dem, men nu hade samma bekymmer, huru de skulle komma oantastade hem igen; jag bjöd dem då följa med oss, ty vi hade ju fribref, och så togo vi kurs midt igenom stora segelleden och då vi fingo syn på ett par krigsfartyg, styrde jag helt frankt på dem, lade

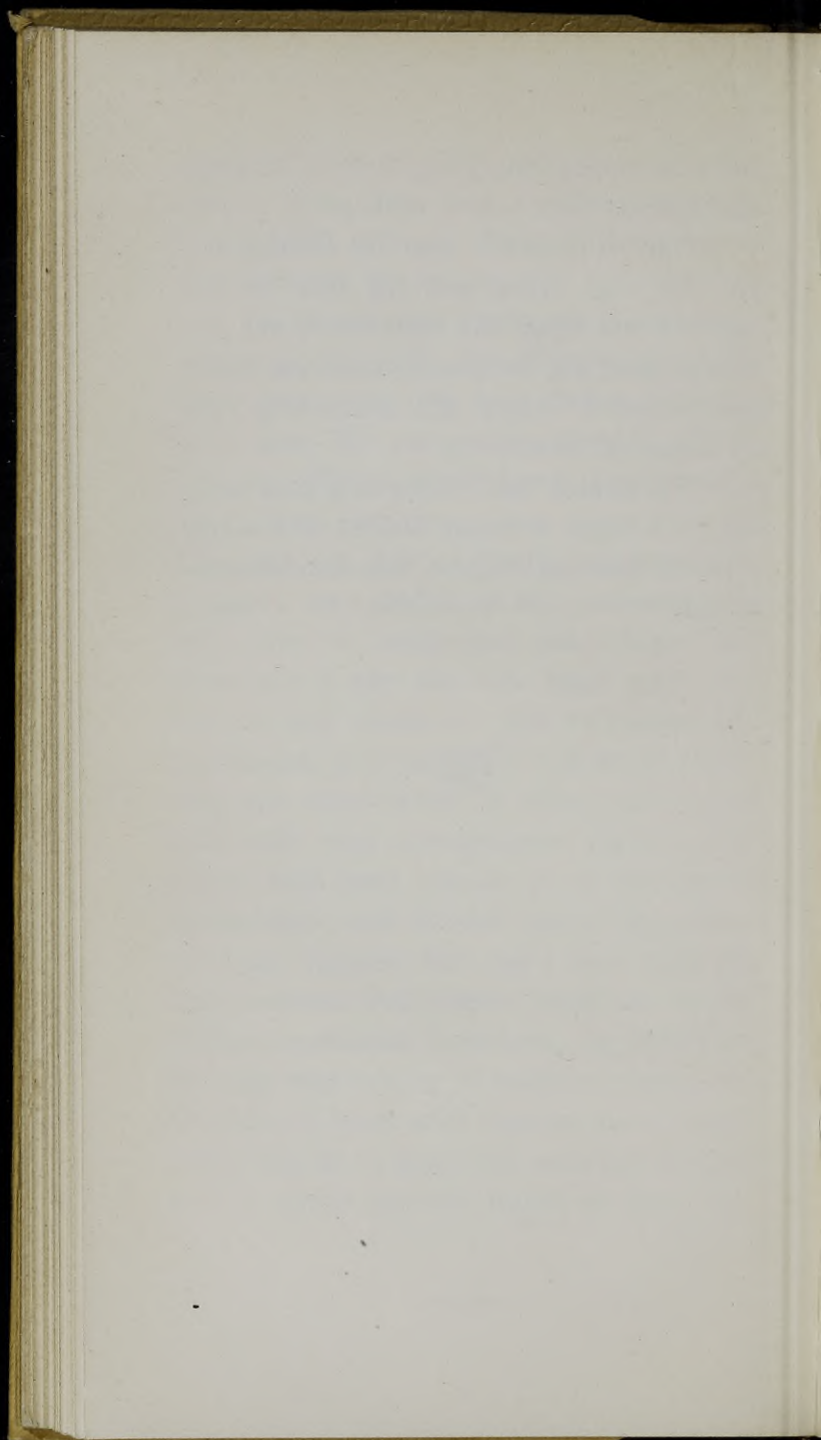
till och visade mitt pass, och de läto oss obehindradt fara vidare allihopa.

När vi kommo hem till Önningeby, var det stor fröjd, och jag fick berätta om och om igen alla våra öden, och för hvarje gång jag berättade, satte jag näsan litet högre i vädret och kände mig vara en tusan till karl.

Till hösten stod Minas och mitt bröllop, torp fingo vi under Mattas, och aldrig i lifvet har jag ångrat den Stockholmsfärden.“

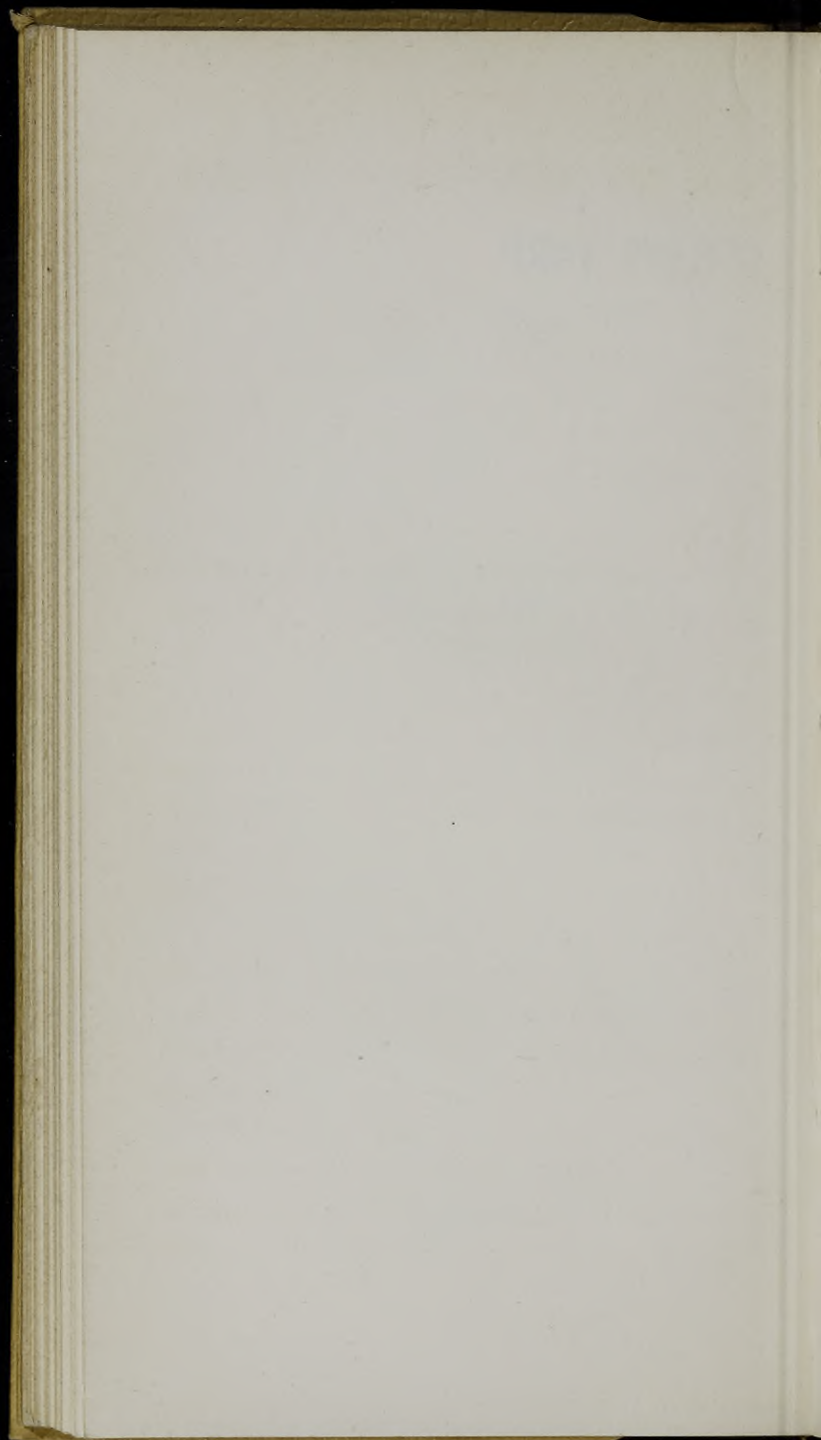
1899.

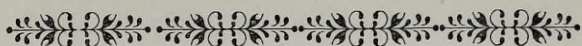

GÖRANS TORP

Den dalande septembersolen kastade breda guldglänsande strimmor öfver de afmejade sädesfälten, och stackarna stodo med en gyllene gloria af sol omkring sig; de röda husen och fönstren i byn uppe på backen glödde som vådeld. Lönnarnas skimrande färgprakt kantade backsluttningen ned mot hagen, där granarna stodo mörka och allvarliga, och skuggorna lågo på lur, färdiga att dämpa färgen och glöden däruppe.

Det var lördagsafton och arbetet för veckan var slut, på trappan satt Anna-Lisa och spejade ned åt vägen, men byns får, som i flockar betade vid vägkanten, var det enda lefvande, som syntes till.

Göran hade ej hörts af, sedan han i går kväll gick till staden, för hvarje timme, som led, blef Anna-Lisas oro större. Hon

hade nog skäl att vara ängslig, ty allt sedan mannens vänskap för sömmerskan Mina begynt, var det illa bestäldt med honom, och isynnerhet nu, sedan barnet kom till, gick allt vind för våg. Sin mesta tid tillbragte han hos Mina eller också i Mariehamn på krogen, och besparingarna från Amerikaresan hade redan smultit ihop betydligt

Skuggorna kröpo upp för backen och från ängarna steg dimman kall och fuktig, men Anna-Lisa kände intet, hon satt och tänkte öfver sitt lif, hur fullt af sorg och mödor det varit, hur kär hon haft och ännu hade Göran oaktadt allt; hur käck och vacker han varit med det mörka, lockiga håret och de bruna, glimmande ögonen, som dragit alla kvinnors blickar och hjärtan till honom. Ja, det hade ej varit lätt för Anna-Lisa att se, huru han kastade sig i den ena förbindelsen efter den andra; icke för det att han ej älskade henne, tvärtom var han tidtals mycket kärleksfull mot henne, men hans hjärta var som en glödande vulkan med ständiga utbrott åt alla håll. Efter hvarje sådant utbrott återvände han alltid ångerfull till Anna-Lisa, och det var under dessa mellantider hon fick er-

fara de små glimtar af lycka, som hjälpte henne att bära sin tunga lott.

När Anna-Lisa insåg att deras äktenskap ej skulle välsignas med barn, tog hon ett af Görans barn utom äktenskapet och vårdade det som sitt eget, hon hoppades därigenom binda honom fastare vid sig, men Görans vildfågelnatur kunde intet binda; senare fäste hon sig vid den lille med hela sitt hjärta, och han blef hennes tröst under många dystra stunder.

När Anna-Lisa och Göran gifte sig, hade de köpt torpet till stor del på skuld, men Göran med sitt ostadiga lynne var ej karl att arbeta af skulden, såsom de hade hoppats. En dag förklarade han för Anna-Lisa, att enda sättet att blifva skuldfri var att fara till Amerika, där man förtjänade pengar med stor lätthet, alla de, hvilka rest dit, kommo åter som gentila karlar med späckade plånböcker, Erik i Hattnäs hade förtjänat så bra på tre år att han köpte Hattnäs stora hemman och betalade kontant hvar enda smul. Hur Göran pratade, blef Anna-Lisa snart på det klara med att han hade alldeles rätt, och så gingo de till nämndeman och lånade respengar mot tor-

pet som säkerhet, och två veckor senare var Göran på väg till Amerika.

Första året gick och Göran sände ingenting hem, men det var ju ej att undra öfver, den första tiden kunde han ej spara så mycket, innan han lärt språket och kommit litet in i förhållandena. Anna-Lisa gaf sig till tåls, hon skötte torpet som en hel karl, men så gick andra och tredje året med samma resultat, och när det därtill började gå rykten om att Göran inte slog sig fram i Amerika heller, var hennes beslut fattadt. Anna-Lisa tog Gud i hågen, lånade ännu en gång respengar af nämde man, arrenderade ut torpet och gaf sig i väg till Amerika för att söka upp Göran.

Det var också hög tid på, Göran hade flackat från den ena arbetsplatsen till den andra, arbetat jämt så mycket att han kunde lefva, och för resten fört dagdrifvarelif. Glad blef han då Anna-Lisa kom, han lät henne styra och ställa hur hon ville. Anna Lisas första omsorg var att få Göran i arbete, sedan öppnade hon en matservering, som inom kort blef den mest omtyckta på platsen, och efter två års tråget arbete hade hon samlat så pass mycket, att de kunde begifva sig hem igen.

Skulderna betaltes, torpet blef tillbyggdt, och sedan ännu en ko och en häst blifvit köpta, fanns en nätt summa kvar att lägga på banken i Mariehamn. Nu hade de ju båda ett sorgfritt lif framför sig och kunde vara lyckliga, men så råkade Göran ut för Mina, och det blef värre än någonsin, ty nu började han supa hejdlöst för att döfva sitt samvete, och under ruset plågade han Anna-Lisa, så hon var nästan skrämmd från vettet. — — — Mörkret föll på och den kalla dimman svepte allt tätare om Anna-Lisa, där hon satt på trappan. Hon skäljde till; nere i hagen såg hon något mörkt närma sig, ja, det var Göran, han var starkt berusad, hon såg att han vacklade och föll emellanåt. Anna-Lisa reste sig upp och skyndade emot honom; då han blef henne varse, utstötte han ett vildt skri och slungade bränvinskuttingen emot henne.

„Gå till helvete — dit du — — hö — ör — ja' — ä' inte — — färdig — — fä — ärdig — än — — —.“

„För Guds skull Göran, det är jag, det är Anna-Lisa!“

„Ja — a — så — — de ä' du — — ser du sa — tan — har varit -- efter mig

hela vägen — — — hjä — hjälp — Anna-Lisa — där — stå — år han.“

„Det är ingenting, Göran, bara en enrisbuske, kom nu och lägg dig så blir allt bra.“

Med otrolig möda släpade hon Göran uppför trapporna och in i stugan; där föll han ihop på en bänk, som en tom säck. Anna-Lisa drog stöflarna af honom och försökte få honom i säng, då rusade han upp, stirrade bort åt fönstret, ansiktet var likblekt, ögonen trängde ur sina hålor, och från den halföppna munnen kom ett ohyggligt stönande. Anna-Lisa trodde hon skulle bli tokig af skräck, hon tog i Göran och skakade honom, då sjönk han åter ihop och snart gaf en jämn snarkning tillkänna att han sof.

Anna-Lisa var dödstrött, men hennes öfverretade hjärna fick ingen hvila. — Nej, detta måste ha ett slut, i morgon skulle hon tala med Göran, han måste välja mellan henne och Mina. — —

Hela följande dag sof Göran. Anna-Lisa gick omkring och skötte torpets sysslor. Då Göran mot kvällen steg upp och ämnade gå, hejdade hon honom, och nu sade hon allt, som trängt sig på henne

under den förfärliga natten. — Göran fick välja mellan Mina och henne, visst höll hon Göran kär, men hon stod ej längre ut med detta förfärliga lif; hellre gick hon i Lumparn genast — — Anna-Lisa brast i gråt och Göran gick stilla ut genom dörren. — — —

Senare på kvällen kom Göran tillbaka och hans ansikte hade ett uttryck, som Anna-Lisa ej sett däri på långa tider. Han kom vänligt till henne och sade, att han tänkt på det hon talat med honom, och kommit till den öfvertygelsen att hon hade rätt, på detta vis kunde det ej fortfara, men från Mina och barnet kunde han ej heller skiljas. Därför tyckte han som så, att Anna-Lisa kunde få behålla torpet, han skulle taga de penningar, som ännu funnos kvar på banken, och resa med Mina och barnet till Sverge, där han hoppades få arbete på en såg i Norrland.

Anna-Lisa grät sakta, det kändes som om något brustit i hennes hjärta, men det var säkert bäst som skedde, hon ångrade intet. Sedan sutto de ännu länge och pratade och kommo öfverens om det som skulle göras: till lördagen borde allt vara i ordning, då skulle Göran och Mina fara

med båten till Stockholm. Så släckte de lampan, och för första gången på flere månader gingo de och lade sig tillsammans i lugn och endräkt. — — —

På fredagen hade Anna-Lisa fullt upp med att ordna för Görans afresa, hon hade bakat och kärnat så han skulle få färsk vägkostmat. Göran hade hela veckan varit stilla och vänlig mot Anna Lisa, han hade reparerat redskapen, slipat yxor och liar och på många olika sätt visat vänlig omtanke för henne; alla dessa små vänligheter gjorde Anna-Lisas hjärta tyngre och skilsmässan ännu svårare.

Hon stod inne i stugan och höll på att packa ned smör i en bytta, som Göran skulle ha med sig, han satt ett stycke ifrån och snickrade på en nystfot, hvilken Anna-Lisa för länge sedan bedt honom laga.

Han tittade upp på henne, där hon stod och arbetade med uppvikta klädningsärmar. „Kära mor så mycket mat du lägger med“.

„Det är ju för två“, Anna-Lisa böjde sig öfver byttan och ett par tårar föllo ned och blandade sig i saltet. Göran sade intet, men han steg upp och gick ut med tunga steg.

Så kom lördags morgonen, Göran sköt sakerna på en kärra ned till båtstranden, och Anna-Lisa gick efter med en mjölkbytta, nere vid stranden väntade Mina med barnet. Tysta rodde de till staden och vandrade med sina saker till ångbåten, som just var färdig att afgå. Det blef ej tid till vidare prat, och icke hade heller någon af dem lust att tala, de tryckte hvarandras händer, sade farväl, och så försvunno Mina och Göran på mellandäcket. Anna-Lisa stod kvar, så länge hon såg en skymt af båten, och den ena tåren efter den andra rullade ned i den tjocka ullduken hon knutit under hakan, nu tycktes det henne, som om hela lifvet gått sönder, det fanns just inte mycket att lefva för mer — — —

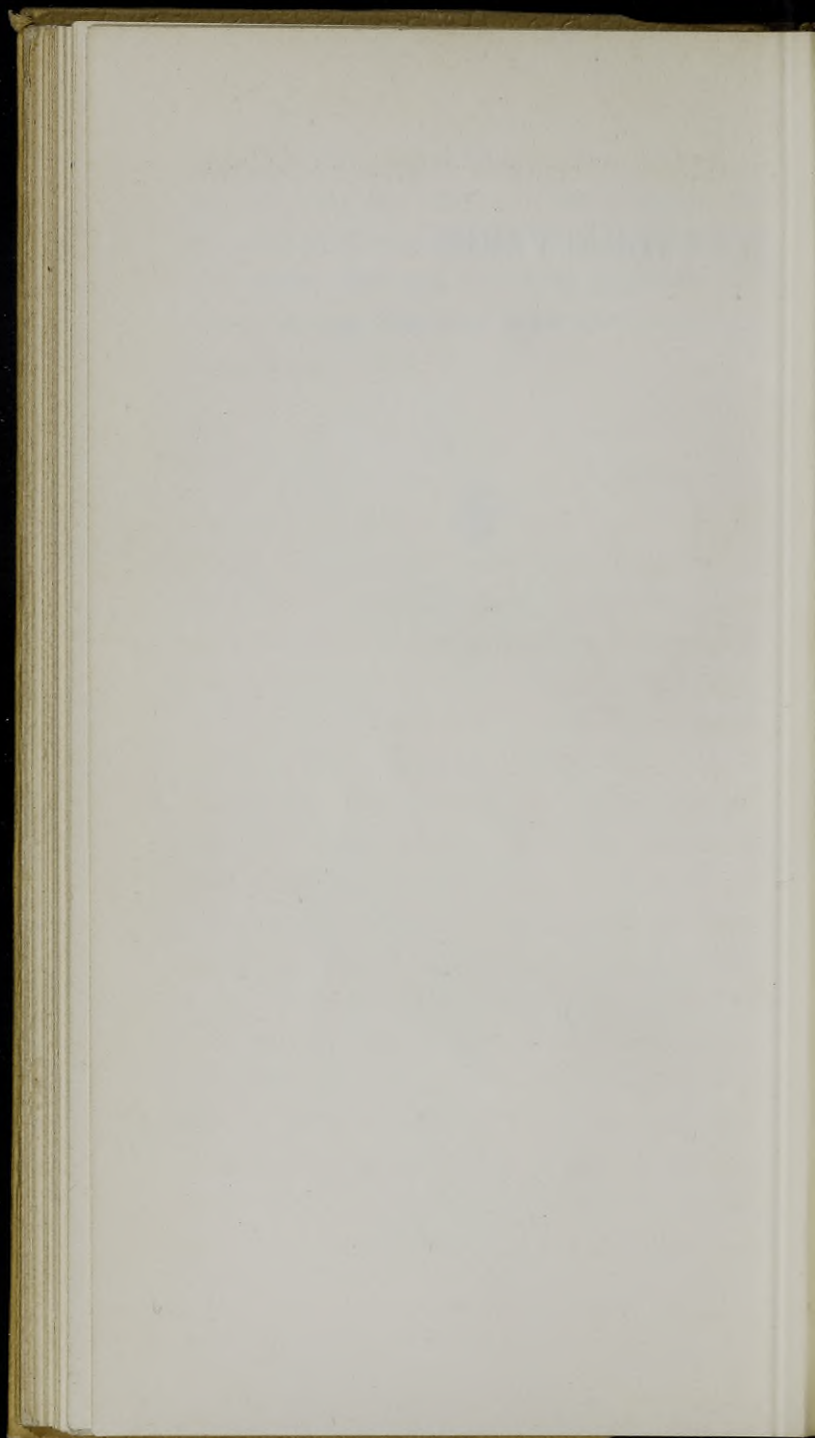
Åren hade gått, utan att Anna-Lisa hört något från Göran, men i hennes hjärta hade spirat ett hopp att han skulle komma igen. Hon arbetade för två, tog upp nyodling, knogade och sparade, för hvarje förbättring tänkte hon alltid på hvad Göran skulle säga då han såg den. Prästen och hennes vänner i byn rådde henne att söka äktenskapsskillnad, ty Göran kunde ju komma hem och förstöra allt hvad hon

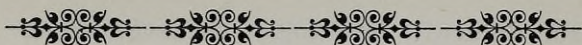
skrapat och sparat ihop; men Anna-Lisa menade, att det blef väl alltid någon råd för det, ty Göran skulle ju ha ett hem då han kom, och om han kom hurudan som helst, så nog blef hon glad den dagen han kom igen.

SKATTGRÄFVAREN

Modern var finska, österbottniska sade man; och fadern var en son af den soliga steppen, Wolga sköljde hans hembygds slätter. Under Krimkriget kom han upp till nordnen, och hans regemente blef sändt att försvara Bomarsund.

Sergei Michailowitsch Spanoff fattade så stort tycke för Åland, att han efter krigets slut köpte två hemman och bosatte sig där med sin hustru och sina båda söner Kola och Peter.

Åländigarna begrepo sig icke riktigt hvarken på honom eller hans hustru. Jordbruk och hushållning ordnades hos dem helt olika mot hvad man var van vid, men som „ryssen“ hade godt om pengar, likasom de flesta, hvilka varit med om Bomarsunds glansdagar och fall, och betalade sitt arbetsfolk bra, fogade man sig i hans

anordningar. Hur folket än skrattade och runkade på hufvudet, visade det sig efter några års förlopp, att „ryssens“ egor voro bättre skötta och mer gifvande än andras.

Länge fick ej Sergei Michailovitsch trampa sitt nya hemlands jord, fem år efter det han bosatte sig där, dog han; det var vintertid och omöjligt att få ortodox präst öfver till Åland, och så begrofs han utan präst, alldeles som man gräfver ned en katt, sade åländingarne, och hade de förut ej haft stor respekt för „ryssen“ och hans familj, så blef det ej bättre efter den begrafningen. Men kaptenskan Spanoff tycktes ej vidare bry sig om folkets prat, utan hon skötte sitt hus och sin egendom på samma sätt som förut, medan mannen lefde. Under tidens lopp började folket vänja sig vid hennes egendomlighet, och då hon dessutom var mycket kunnig i sjukvård och beredandet af medicin, kommo de långa vägar ifrån och bådo om hennes hjälp, hvilken hon aldrig vägrade dem.

En vurm tycktes hon ha, som tilltog allt mer ju äldre hon blef: det var hennes smak för auktioner. Det fanns ej en

enda sådan på många mils omkrets, utan att gumman Spanoff var där, människorna blefvo så vana vid hennes närvaro, att de väntade med att börja förrättningen, tills gumman kommit skramlande med sin gamla gröna schäs. Inte för att hon var någon kund de förtjenade på, ty hon ropade in allt det värsta gamla skräp, som betingade sig lågt pris och ingen annan ville ha, men det kom inte riktig fart i auktionen, förrän man hörde gumman Spanoffs tunna, gälla röst.

Kola hade blifvit skickad hösten före faderns död till slägtingar i Petersburg, där hade han studerat och blifvit en hög herre, sades det. Peter var inte vidare begåfvad på hufvudets vägnar, men stor och stark, han växte upp i frihet tillsammans med byns öfriga ungar och t. o. m. ännu friare än de, ty katekesen och läsförhören stodo som hotande spöken i deras glada friluftslif, men „ryss-Peter“ behöfde hvarken bry sig om Gud eller prästen.

När Peter blef äldre, följde han med drängarne i gårdens arbete, och han var icke den som blef efter, när det gällde att taga i, både på ängen och i rian. Förhållandet mellan honom och modern hade

aldrig varit varmt, Kola var hennes älskingsbarn och honom hade man tagit ifrån henne, Peter frågade hon ej mycket efter, han fick växa upp som ett ogräs, utan ans och vård.

Nu hade Peter fyllt tjugufem år, arbetat som dräng i gården, utan lön och utan vänlighet; då sjuknade kaptenskan Spanoff, hon kände slutet nalkas och kallade på honom, det var, som om hon nu först erinrat sig, att han var hennes son, och inför hennes första och på samma gång sista svaga försök till vänlighet, kände Peter sig helt tafatt och bortkommen, och då hon snart därefter slumrade in i den sista sömnen, visste han icke riktigt, om han var sorgsen eller glad.

I grannsocken var auktion, och man hade redan väntat på gumman Spanoff en timme öfver den utlysta tiden, auktionsmäklaren sände en karl till vägkröken för att se, om inte hennes gröna schäs syntes till; i detsamma kom en kvinna och talade om, att kaptenskan dött dagen förut. Så måste då auktionen börja, men dåligt gick det, utroparens kvickheter fastnade honom i halsen, och ingen ville komma sig för att bjuda.

Kola Spanoff hade anländt från Petersburg till moderns begrafning, han var nu en förnäm herre. Mötet mellan bröderna var egendomligt, Kola hade glömt svenska språket, och Peter hade aldrig kunnat ryska, och så stodo de där utan att kunna tala ett ord med hvarandra. Genast, när begrafningen var öfver, reste Kola, men innan han for, hade han uppsatt och låtit bevittna en skrifvelse, att han afsade sig arvet till förmån för Peter; de skildes åt som två främlingar, hvilkas vägar i lifvet aldrig mera skulle korsas hvarandra.

Nu var Peter egare till två goda hemman och en gård i Mariehamn, han började se sig om efter hustru, men hvart han än styrde sin giljarfärd, fick han en korg. Det fanns icke en enda bonddotter, med någon aktning för sig själf, som hade velat taga honom, visserligen voro hemmanen goda, och gården i Mariehamn icke heller att förakta, „men gifta sig med 'ryss-Peter' — bevara oss väl! då kunde man lika så gärna gifta sig med själfvaste turken“.

Peter blef arg och upphörde tvärt med sina friarefärder; han tog till sig, en i byn illa känd kvinna som hushållerska, hon

hade sex barn och ryktet sade att Peter var far till de flesta af dem.

Peters anseende hade nu fått den sista och svåraste knäcken; de litet för-mögnare bönderna ansågo sig för goda att umgås med honom; likaså hade han svårt att få åländska tjenare, utan måste nöja sig med det sämsta utskum som kom från Finland, och fylleri och slagsmål hörde till ordningen för veckan bland Peters folk.

Tidigt en vår hade Peter varit öfver till Stockholm med ett par stutar. Hur han vankat omkring där, hade han hamnat på Söder hos en spåkvinna. Bland annan galimatias hon pratade, sade hon att Peter skulle hålla fast vid det företag han börjat på med, ty däraf skulle stor rike-dom och stort anseende komma. Peter funderade och begrundade hvad det egentligen kunde vara för ett företag; till slut kom han på det klara med, att det icke kunde vara något annat än brunnen, som han höll på att gräfva, ty hans gård hade i alla tider lidit brist på godt vatten, och han tänkte nu få den saken afhjälpt. Spåkvinnans tal blef den tändande gnistan och när Peter kom hem, hade han med sig en hel mängd dynamitpatroner och andra

sprängämnen, och dagen därpå började han brunnsgrävningen riktigt på allvar.

Peter hade arbetat med brunnen hela sommaren och hösten, öfriga sysslor och jordbruket stökades undan så fort sig göra lät, för att få tid till brunnsgrävningen. Den hade slukat mycket pengar, pump och hissverk sköttes med hästkraft och han måste lega ordentliga stenarbetare, ty brunnen hade ett ansenligt djup och vanligt arbetsfolk vågade sig ej ner i den. Gården i Mariehamn såldes, och penningarna gingo i brunnen, liksom allt annat hvad Peter kunde få löst från jordbruket.

En dag kom han blek och darrande in på apoteket i Mariehamn med några kvarts-bitar, och frågade om det inte var guld, men apotekaren förklarade, att där icke fanns den minsta tillstymmelse till guld i hans fynd. Det gick rundt för Peters ögon, han måste sätta sig ned, och sedan han litet hunnit sansa sig, frågade han med matt stämma, om det ändå möjligtvis kunde vara koppar. Äfven detta betviflade apotekaren, men rådde honom att vända sig till någon af de geologer, som alla somrar besökte Åland.

Peter fortsatte att gräfva, i förhoppning att han slutligen skulle träffa på skatten. Det ena hemmanet hade han sålt för att få pengar till arbetet, alla skrattade åt honom, ingen trodde på att han skulle finna någon skatt i sin brunn. Då granarnas hån blef honom för svårt att bära, reste han till Stockholm till spåkvinnan, som uppmuntrade honom att icke förlora modet utan bara fortsätta, ty hon hade både i kort, kaffesump och ägg sett att han skulle lyckas till slut. Naturligtvis betalade Peter hennes uppmuntran kontant, men styrkt och tröstad vände han alltid hem och började arbetet på nytt.

Nu var brunnen så djup att inte engång sten-Karlson ville stiga ned i den, fastän Peter betalade honom tjugu mark i dagspenning. En dag hade Peter fått vinda upp honom halfdöd; när sten-Karlson var ofvan jord igen, kippade han efter luft som en aborre på land och svor på, att om också Peter gaf honom hela Åland, så gick han inte ned i det hålet mer. — —

Vid Kyndelsmässan hade Peters fordringsegare utlyst auktion på hans återstående egendom. Det var en kall, blåsig vårdag, allt såg naket och fattigt ut, t. o. m.

snön, hvilken kröp ut efter marken som den ej mera kunde skyla, så sliten och medfaren var den af sol och vind. I hus och lider ordnades allt för auktionen, åkdon och redskap drogos fram, till sist fick man tag i gumman Spanoffs gamla, gröna schäs, som stått bortglömd i många år i en vrå af lidret, den skramlade och gnällde värre än någonsin — så skulle den ännu en gång vara med på auktion. — — „Ja, gumman hon vände sig nog i sin graf om hon visste det“, sade granngårds husbond, medan han undersökte hjulen om de ännu dugde till något.

Peter gick som i sömnen, allt detta bråk tycktes ej röra honom det ringaste, med blicken stelt fästad på marken och händerna i fickorna slentrade han ned för backen till brunnen, här undersökte han taljorna och repet i hissverket, sparkade till några stenar, som lågo i vägen, och fortsatte därefter sin väg genom byn, där hufvuden i alla fönster nyfiket tittade efter honom tills han försvann i skogen.

Sent på kvällen då pigan kom från ladugården, tyckte hon sig se en hög mörk skepnad vid brunnen och hörde strax därefter ett doft ljud, som af ett fall. Förskräckt

hastade hon upp efter hjälp, men då drän-
garne, som på hennes rop skyndat till,
kommo ned till brunnen, kunde de ej upp-
täcka något. När Peter dagen därpå ej
hördes af, började man frukta det värsta
och undersökte brunnen, så godt sig göra
lät för det höga vårflödet, men utan re-
sultat.

Flere veckor efteråt hörde man talas
om att en sinnesslö karl tiggat sig fram
på väg österut, han hade berättat att han
skulle hem till sitt fädernesland, där stora
rikedomar väntade honom, och en skatt så
ofantlig att han kunde köpa hela Åland.

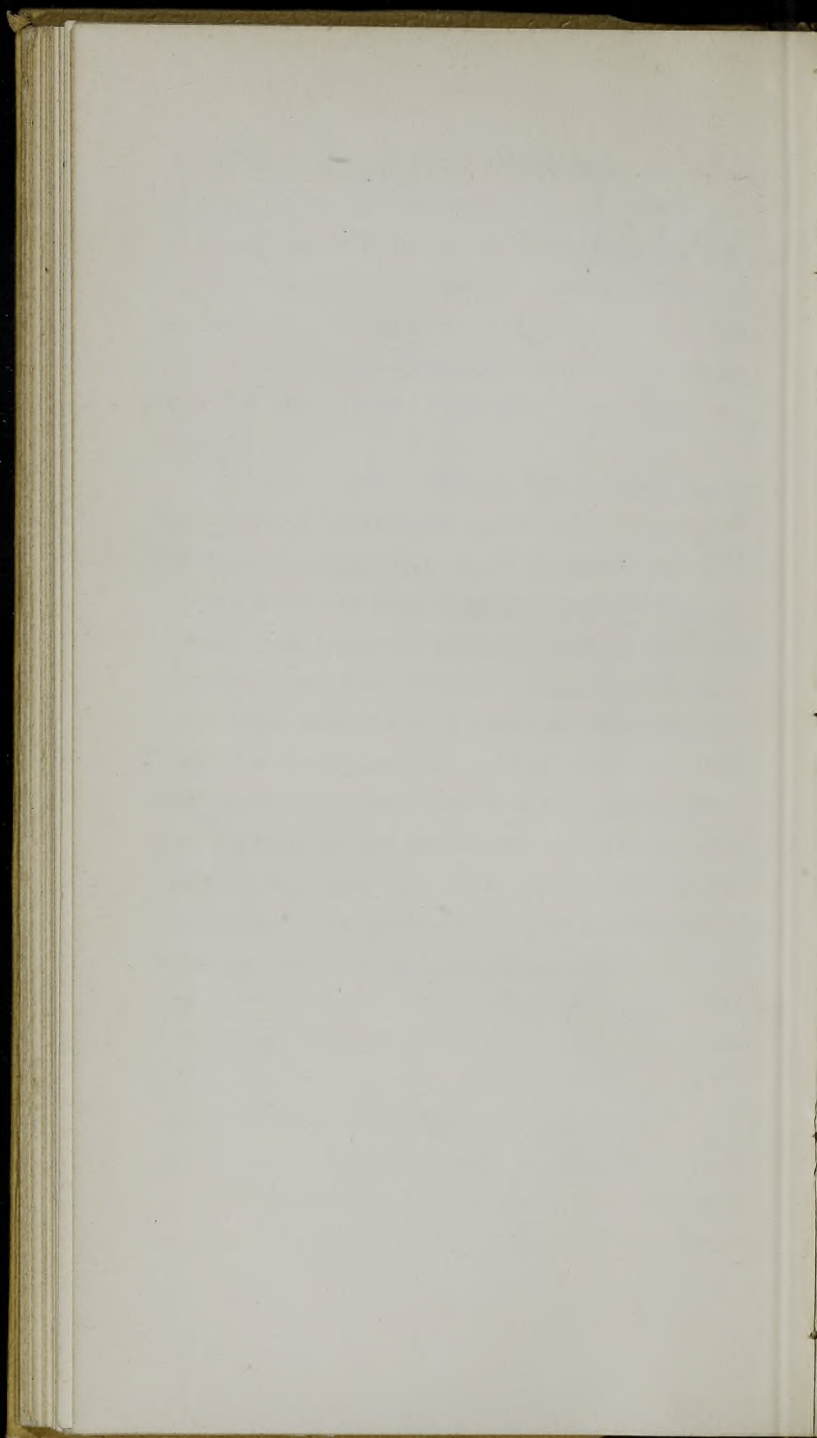
Men folket i byn hade en obetvingelig
fasa för brunnen, de trodde fullt och fast
att Peter låg där, och i mörka höstnätter
hörde man ljudet af en hacka och gnisslet
från hissverket, det var „ryss-Peter“ som
arbetade, sade man och gammalt folk läste
välsignelsen för hans fridlösa själ.

1899.

ANNA

Strandängen sluttade i mjuka våglinier ned mot sjön, den liknade, såsom de flesta åländska ängar, snarare en hage eller park, bevuxen som den var med alar, hägg, hassel, vildaplar och många andra trädslag. Gräsmattan skimrade i brokig blomsterprakt, först stucko guldvivorna upp sina blomvippor och sedan kommo de alla: violer, konvaljer och hela raden ängarnas ljufva barn och fyllde med sin vällukt den tunna, genomskinliga luften.

Notfolket hade redan samlats, linorna lades till rätta och vindorna ställdes på sina platser, i båten gjorde de sig i ordning att fara ut med noten.

Viken låg spegelblank och månen stod öfver Saltholmarne stor och tung, som om hon knappt orkade höja sig öfver skogstopparna, utan helst velat sjunka i

skogens tysta, lockande gömma. Borta från ängen hördes långa, eggande locktoner från star-par, som sommarnattens klarhet höllo vakna.

Båten skar en fåra i det blanka vattenet, det plaskade till då de kastade ut noten, så rodde de in mot land, och nu var det folket vid vindorna, som fick fortsätta arbetet. Partals stodo de där och vindade, mycket pratades ej, men snabba, förstulna blickar byttes mellan de unga; enhvar visste hvar han skulle finna sin flicka då arbetet var slut.

Vid bäcken, som sorlade, rik af vårens flöden, hade Anna kastat sig ned, hon borrade ansigtet in bland liljekonvaljerna och ryggen krummade sig af hejdlös gråt. Karl-Johan skulle resa i morgon, han hade tagit hyra på långtur, först till Medelhafvet och så vidare längre bort. På hela veckan hade han ej haft ett ord eller en blick för Anna, visserligen följde Gustaf i Ytterby efter henne som en skugga, men hade Karl-Johan bara velat så — — —

Dagen efter reste Karl-Johan, icke ett ord vidare hade vaxlats mellan Anna och honom. Han kom till Vestergård och tog farväl, Vestergårdsmor bjöd på kaffe och

var som ett solsken, hon var glad att Karl-Johan kom ur vägen, nu kunde man hoppas att få Anna bortgift med Ytterby-Gustaf, som egde ett skuldfritt hemman förutom fem goda fartygsdelar. Karl-Johan däremot var endast en fattig torparpojke, dugtig var han nog, det var inte att klaga på, men förrän han hade läst till styrman och skeppare — och förr kunde det inte bli fråga om giftermål mellan honom och Anna — så hann hon redan bli både gammal och grå.

Anna satt i väfstolen och smällde, så ränningen brast slag på slag, och då Karl-Johan kom och sade farväl, räckte hon honom sin hand utan att se upp.

Efter Karl-Johans afresa var det som om Anna stelnat bort, det mjuka, veka draget i hennes ansigte försvann, och något hårdt, bittert kom i stället. Då ungdomen samlades till dans och lek, var väl Anna med, men hon lät tungan löpa skarpt och elakt, man skrattade åt hennes speglosor, men den, som snärten träffade, var lagom glad, och hur det led, gick ingen fri och alla fruktade hennes skarpa tunga.

Gustaf i Ytterby var det bästa föremålet för hennes drift, honom stackare

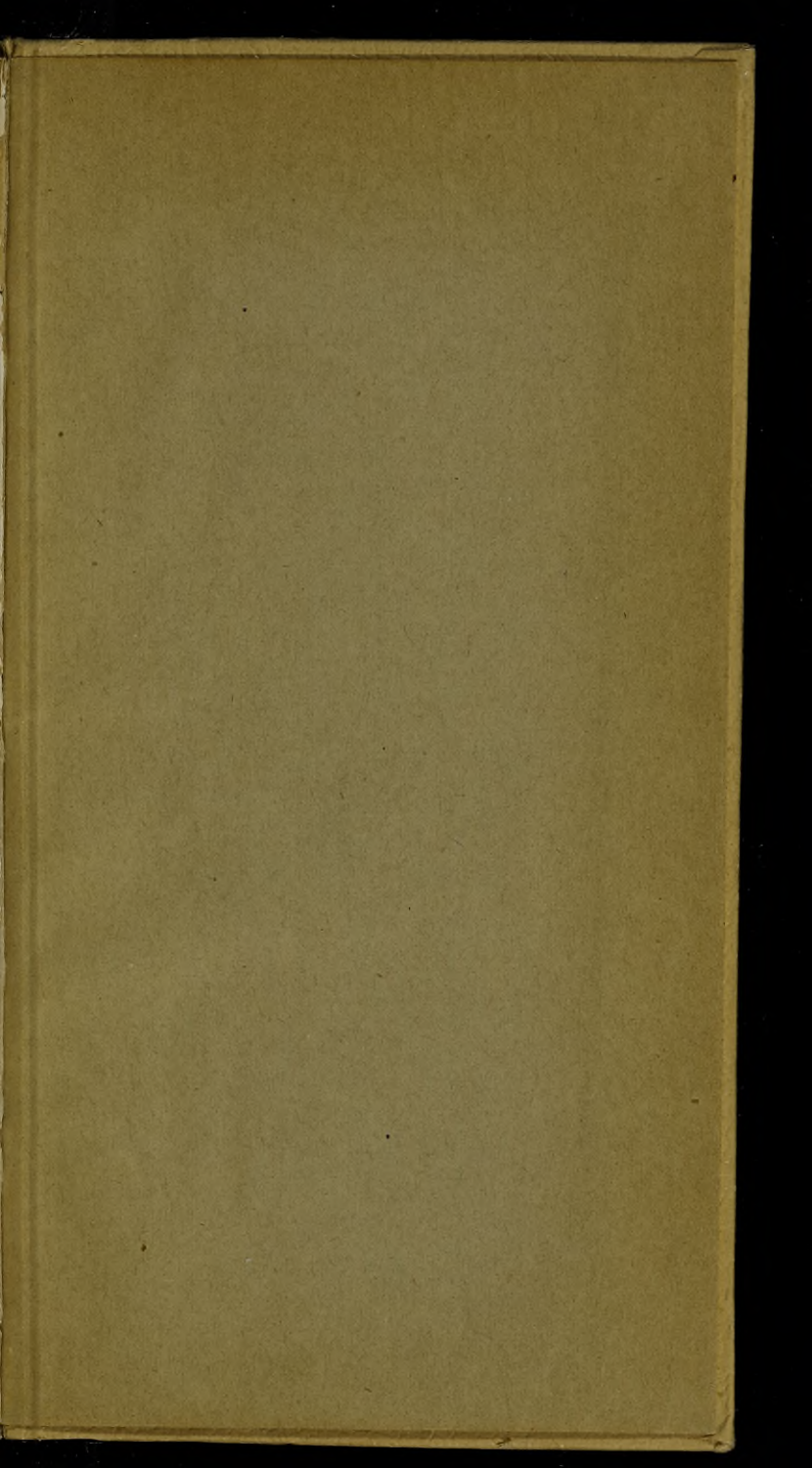
hade hon så kringsnärtat, att han stod där liksom afklädd inför hela byn. Då förlorade han tålmodet och i förtreten friade han till och gifte sig med Knaparns Mari. Det var en stor missräkning för Vestergårds far och mor, men Anna skrattade högre och mera gäckande än förut.

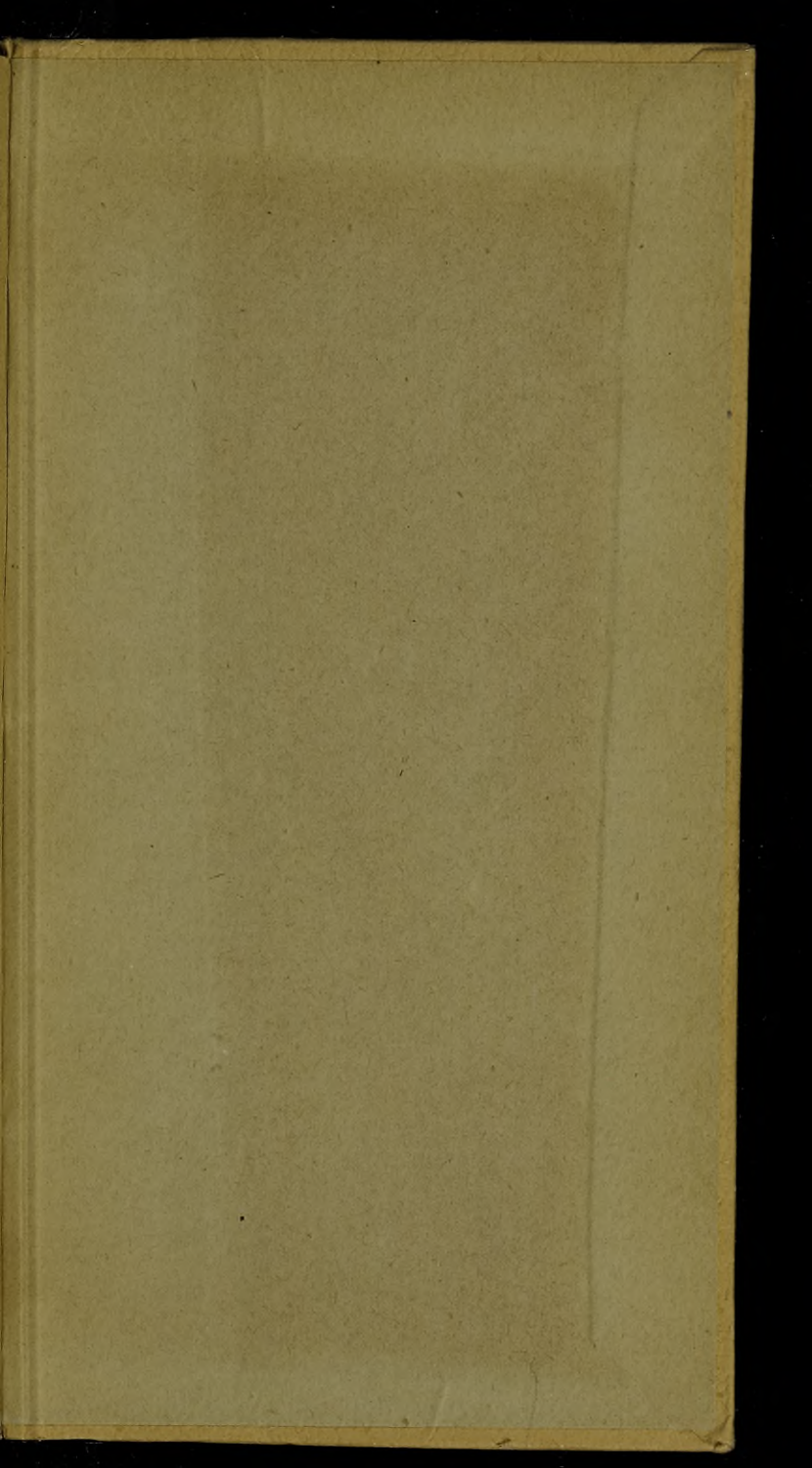
Hösten kom med svåra stormar det året, vid Allhelgonatid anlände ett bref från kaptenen på det skepp, där Karl-Johan tagit hyra. Kaptenen skref, att under en svår storm i Spanska sjön hade Karl-Johan fallit ned från masten och dött ett par timmar därpå.

Strax efter brevets ankomst var Anna försvunnen, man sökte henne i flere dagar förgäfvess, men en vecka senare kom en fiskare med hennes döda kropp, som han funnit därute i Lumparn.

1899.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

401005088